

*KONSTANTIN
PRESLAVSKY
UNIVERSITY
SHUMEN*

*ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ”
ЗАЕДНО ПИШЕМ ИСТОРИЯТА*

СПРАВОЧНИК

ЗА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ

2024

СПРАВОЧНИК
ЗА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ
2024

ISSN: 1313-3225

© Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“

Шумен, 2024 г.

Уважаеми кандидат-студенти,

Настоящата 2024 година Ви изправя пред един от най-трудните избори в живота – този за Вашето професионално развитие. Шуменският университет „Епископ Константин Преславски“, като единствена по рода си образователна институция в Източна България, Ви предлага не само качествено обучение в избраното от Вас професионално направление, но и необходимия емоционален комфорт.

Университетът е авторитетен образователен и научен център, признат в страната и в чужбина. Гаранция за Вашите бъдещи успехи е висококвалифицираният преподавателски състав, както и добрата материално-техническа база. В наше лице Вие ще откриете подкрепа, която ще Ви помогне да разгърнете своя потенциал, за да се реализирате успешно във все по-засилващата се конкурентна среда.

Уважаеми кандидат-студенти,

Предстои Ви да тръгнете по пътя на интелектуалните и емоционалните приключения. Студентският живот не винаги е лесен, но със сигурност е забавен и интересен.

Пожелавам Ви успех!

***проф. д.н. Наталия Витанова,
Ректор на Шуменския университет
„Епископ Константин Преславски”***

**Шуменски университет
„Епископ Константин Преславски“**

Адрес
9700 гр. Шумен
ул. „Университетска“ № 115

Кандидатстудентска информация

гр. Шумен
тел. **054 832 106**
тел. **054 830 495**
GSM 0885 605 858

гр. Варна
тел. **052 301 243**
GSM 0899 907 956

гр. Добрич
тел. **058 603 138**
GSM 0895 561 922

web page: shu.bg
e-mail: ksk@shu.bg

Документи за кандидатстване в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ се приемат в:

- **гр. Шумен** – Център за кандидатстудентска дейност до Ректората;
- **гр. Варна** – Департамент за информация, квалификация и продължаващо образование към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“;
- **гр. Добрич** – Колеж към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“;
- Бюрата на Центъра за кандидатстудентска подготовка и информация (*вж. Приложение 5*).

ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ЗВЕНА И СПЕЦИАЛНОСТИ НА ШУМЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

ФАКУЛТЕТ ПО ХУМАНИТАРНИ НАУКИ

Във Факултета по хуманитарни науки се обучават студенти в следните бакалавърски специалности:

- *Педагогика на обучението по български език и история*
- *Педагогика на обучението по история и география*
- *Английска филология*
- *Българска филология*
- *Българистика и медии*
- *Приложна германистика*
- *Приложна лингвистика (английски език и немски език)*
- *Приложна лингвистика (английски език и руски език)*
- *Приложна лингвистика (турски език и руски език)*
- *Руска филология с бизнес комуникация*
- *Турска филология с бизнес комуникация*
- *Археология*
- *История*
- *Теология*
- *Журналистика и реклама**
- *Връзки с обществеността**

Педагогика на обучението по български език и история. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по български език и литература и учител по история и цивилизация.*

Кандидатства се по избор с: тест по български език и литература; оценка по ДЗИ по български език и литература; тест по история; оценка от ДЗИ по история и цивилизация; състезание по история; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преподаватели по български език и литература; преподаватели по история и цивилизации; специалисти в сферата на медиите (редактори, коректори, сътрудници); музейни специалисти и краеведи; сътрудници в научни и културни институти (библиотеки, читалища, изложбени палати, общински служби в областта на културно-историческото наследство); съветници по пиар на културно-историческото наследство, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

*Обучението се извършва само срещу заплащане

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по история и география. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по история и цивилизация и учител по география и икономика*.

Кандидатства се по избор с: тест по история; оценка от ДЗИ по история и цивилизация; тест по география; оценка от ДЗИ по география и икономика; тест по български език и литература; оценка от ДЗИ по български език и литература; състезание по история; състезание по география; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преподаватели по история и цивилизации; преподаватели по география и икономика; музейни специалисти и краеведи; сътрудници в научни и културни институти (изложбени палати, библиотеки, читалища, общински служби в областта на културно-историческото наследство и опазването на околната среда); съветници по пиар на културно-историческото наследство и опазването на околната среда; екскурзоводи в сферата на туризма, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Английска филология. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по английски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по английски език; оценка от ДЗИ по английски език; сертификати за владееене на английски език на ниво А2 (приравнен към оценка добър 4), В1 (оценка много добър 5), В2, С1, С2 (оценка отличен 6); международни сертификати (IELTS, TOEFL, FCE, CAE, CPE или SAT (приравнени към оценка отличен 6); класиране на областен или национален кръг на олимпиада по английски език.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: специалисти в офис администрация, в издателства на научна и художествена литература, в електронни и печатни медии и др.; преводачи в административния апарат у нас и в чужбина, в различни фирми и организации; преводачи в областта на бизнеса; маркетинг мениджъри в социалните мрежи; копирайтъри в рекламата; екскурзоводи и преводачи в областта на туризма; редактори или преводачи на свободна практика; специалисти по връзки с обществеността; уеб разработчици; учители по английски език и литература в страната и чужбина (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, задочна; продължителност на обучение: 4 години.

Българска филология. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по български език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по български език и литература; оценка от ДЗИ по български език и литература; състезание по български език и литература.

Дипломираните се могат да реализират своите знания и умения като: редактори, коректори, говорители и др. в издателства, редакции, в електронни и печатни медии; учители по български език и литература в средните училища (ако са придобили педагогическа правоспособност); преподаватели по български език и литература в курсове за чужденци; администратори във фирми, предприятия, читалища, общински и държавни служби, в бизнеса и културата; съветници по въпросите на културата, езика и литературата, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, задочна*; продължителност на обучение: 4 години.

Българистика и медии. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог, медиен специалист*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по български език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по български език и литература; оценка от ДЗИ по български език и литература, състезание по български език и литература.

Дипломираните се могат да реализират своите знания и умения като: преподаватели по български език и литература (ако са придобили педагогическа правоспособност); преподаватели по избираеми дисциплини, свързани с медийната практика, ръководители на клубове и училищни медии; редактори в издателства; журналисти (редактори, репортери, говорители, продуценти, водещи на предавания или рубрики, колумнисти, кореспонденти, специални пратеници); ръководители и сътрудници в печатни медии; ръководители и сътрудници на електронни медии и онлайн издания; специалисти по връзки с обществеността; съветници по въпросите на културата, езика и литературата; администратори в различни фирми, общински

*Обучението се извършва само срещу заплащане

и държавни служби. както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Приложна германистика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог* и специализация по съответния модул. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по немски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по чужд език (английски, немски, руски); оценка от ДЗИ по чужд език; тест по български език и литература; оценка от ДЗИ по български език и литература; състезание по български език и литература; сертификат за владееене на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: консултанти и експерти по немски език и култура в местни, национални и международни организации, институции, фондации и др.; кореспонденти, сътрудници, редактори и коректори в медии и издателства; преводачи, секретари, сътрудници, референти във фирми, банки, бюра за преводи, консултантски бюра, рекламни и PR агенции и пр.; екскурзоводи, аниматори и сътрудници на туристически бюра и фирми; учители по немски език и литература в училища, езикови школи и институти (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Приложна лингвистика (английски език и немски език). Изучават се два чужди езика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог, преводач*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по английски език и литература и/или учител по немски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по английски език; оценка от ДЗИ по английски език; международни сертификати (IELTS, TOEFL, FCE, CAE, CPE или SAT, приравнени към оценка отличен 6); класиране на областен или национален кръг на олимпиада по английски език; сертификат за владееене на английски език на ниво В1 (приравнен към оценка много добър 5), В2, С1 или С2 (приравнени към оценка отличен 6) и оценката от дипломата за средно образование.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преводачи и редактори в преводачески фирми, в издателства на научна и художествена литература, в административния апарат у нас и в чужбина,

в електронни и печатни медии и др.; експерти по чужд език и интеркултурна комуникация в научни, културни, образователни и други институции, в местни, национални и международни правителствени и неправителствени организации; екскурзоводи и преводачи в областта на туризма; маркетинг мениджъри в социалните мрежи; копирайтъри в рекламата и уеб разработчици; редактори или преводачи на свободна практика; специалисти по връзки с обществеността; учители по английски език и литература и по немски език и литература и преподаватели в езикови школи, в детски школи и центрове за работа с деца (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Приложна лингвистика (английски език и руски език). Изучават се два чужди езика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по английски език и литература и/или учител по руски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по английски език; оценка от ДЗИ по английски език; тест по английски език; ДЗИ по английски език; международни сертификати (IELTS, TOEFL, FCE, CAE, CPE или SAT, приравнени към оценка отличен б); класиране на областен или национален кръг на олимпиада по английски език; сертификат за владееене на английски език на ниво B1 (приравнен към оценка много добър 5), B2, C1 или C2 (приравнени към оценка отличен б) и оценката от дипломата за средно образование.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преводачи и редактори в преводачески фирми, в издателства на научна и художествена литература, в административния апарат у нас и в чужбина, в електронни и печатни медии и др.; експерти по чужд език и интеркултурна комуникация в научни, културни, образователни и други институции, в местни, национални и международни правителствени и неправителствени организации; екскурзоводи и преводачи в областта на туризма; маркетинг мениджъри в социалните мрежи; копирайтъри в рекламата и уеб разработчици; редактори или преводачи на свободна практика; специалисти по връзки с обществеността; учители по английски език и литература и по руски език и литература и преподаватели в езикови школи, в детски школи и центрове за работа с деца (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Приложна лингвистика (турски език и руски език). Изучават се два чужди езика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог, преводач*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по турски език и литература и/или учител по руски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по чужд език (английски, немски или руски); ДЗИ по чужд език; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по български език и литература; състезание по български език и литература; сертификат за владеене на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2; състезание „Что я знаю о России?“.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преводачи и редактори в преводачески фирми, в издателства на научна и художествена литература, в административния апарат у нас и в чужбина, в електронни и печатни медии и др.; експерти по чужд език и интеркултурна комуникация в научни, културни, образователни и други институции, в местни, национални и международни правителствени и неправителствени организации; екскурзоводи с турски и руски език; учители по турски език и литература и по руски език и литература и преподаватели в езикови школи, в детски школи и центрове за работа с деца (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Руска филология с бизнес комуникация. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по руски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по чужд език (английски, немски или руски); ДЗИ по чужд език; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по български език и литература; сертификат за владеене на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2; състезание „Что я знаю о России?“

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преподаватели по чужд език във висши училища; преводачи и редактори в преводачески фирми, в издателства на научна и художествена литература, в административния апарат у нас и в чужбина, в електронни и печатни медии и др.; експерти по чужд език и интеркултурна комуникация в научни, културни, образователни и други институции; екскурзоводи и преводачи в туристически организации и бизнес предприятия; учители по руски език и литература и преподаватели в детски школи, в езикови школи, в центрове за работа с деца, в специализирани училища/паралелки с интензивно чуждоезиково обучение (след придобита педагогическа правоспособност),

както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Турска филология с бизнес комуникация. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *филолог*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по турски език и литература*.

Кандидатства се по избор с: тест по чужд език (английски, немски или руски); ДЗИ по чужд език; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по български език и литература; сертификати за владеење на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: преводачи в областта на бизнеса и туризма, на литературата и културата; учители по турски език и литература, преподаватели в езикови школи, в детски школи, в центрове за работа с деца (ако са придобили педагогическа правоспособност); редактори и коректори на преводни текстове в издателства и в средствата за масова комуникация; съветници по въпросите на специализирания език на бизнеса, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Археология. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *археолог, историк*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по история и цивилизация*.

Кандидатства се по избор с: тест по история; ДЗИ по история и цивилизации; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по история; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: специалисти археолози; учители по история и цивилизации в средните училища (ако са получили педагогическа правоспособност); музейни специалисти; сътрудници в научни и културни институти (изложбени палати, библиотеки, читалища, общински служби в областта на културата и историческото наследство); съветници по пиар на културно-историческото наследство; екскурзоводи в сферата на туризма, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

История. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *историк*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация

учител по история и цивилизация.

Кандидатства се по избор с: тест по история; ДЗИ по история и цивилизации; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по история; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: музейни специалисти; архивисти; сътрудници в научни и културни институти (изложбени палати, библиотеки, читалища, общински служби в областта на културата и историческото наследство); съветници по пиар на културно-историческото наследство; учители по история и цивилизации в средните училища (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Теология. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ получават професионална квалификация *богослов*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по религия*.

Кандидатства се по избор с: тест по теология; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; тест по история; ДЗИ по история и цивилизации; състезание по история; състезание по религия; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: свещенослужители и църковнослужители в системата на Българската православна църква; ръководители и експерти в областта на вероизповеданията и културата; ръководители и експерти на различни нива на държавната и общинската администрация и в неправителствени организации; преподаватели по религия и теология в началните и средните училища (ако са придобили педагогическа правоспособност), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Журналистика и реклама*. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *журналист*.

Кандидатства се по избор с: тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: журналисти (редактори, репортери, говорители, продуценти, водещи, колумнисти, кореспонденти, специални пратеници и др.); административни ръководители в печатните и в електронните медии; рекламни мениджъри; ръководители или сътрудници на електронни сайтове и онлайн издания;

*Обучението се извършва само срещу заплащане

сътрудници в областта на рекламата и връзките с обществеността; съветници в областта на медиазнанието; администратори в различни фирми, общински и държавни служби, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – задочна; продължителност на обучение: 4 години.

Връзки с обществеността*. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *PR експерт*.

Кандидатства се по избор с: тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по бълг. език и литература.

Дипломираните се могат да реализират своите знания и умения като: експерти по връзки с обществеността в различни пиар агенции и служби към общински, държавни и частни предприятия; ръководители, експерти или изпълнители на пиар кампании в областта на политиката, бизнеса, туризма, интегрираните маркетингови комуникации, културата, образованието и др.; съветници по въпросите на медиазнанието, връзките с обществеността и комуникацията с медиите; рекламни мениджъри; администратори в различни фирми, общински и държавни служби, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – задочна; продължителност на обучение: 4 години.

Факултетът предлага обучение в следните **магистърски програми**:

- *Краезнание;*
 - *Чуждоезиково обучение (английски език);*
 - *Английска филология: Езиково обслужване на туризма и бизнеса;*
 - *Английска филология: Лингвистика и превод;*
 - *Българска филология: Лингвистика и библиотечно-информационни дейности;*
 - *Българска филология: Лингвистика и масови комуникации;*
 - *Българска филология: Редакторство и коректорство;*
 - *Българска филология: Семиотика на културата;*
 - *Немска филология: Езиково обслужване на туризма и бизнеса;*
 - *Немска филология: Лингвистика и превод;*
 - *Руска филология: Езиково обслужване на туризма и бизнеса;*
 - *Турска филология: Балканистика;*
 - *Турска филология: Езиково обслужване на туризма и бизнеса;*
 - *Турска филология: Лингвистика и превод;*
 - *Археология;*
 - *История на Югоизточна Европа;*
-

- *Културно-историческо наследство и туризъм;*
- *Християнско наследство и поклонничество;*
- *PR в публичната администрация;*
- *Фотография и реклама.*

Докторските програми, по които се осъществява обучение във Факултета, са следните:

Български език;

- *Българска литература;*
- *Германски езици;*
- *Общо и сравнително езикознание;*
- *История и теория на литературата;*
- *Литература на народите на Европа, Америка, Азия и*

Австралия (Немска литература);

- *Руска литература;*
- *Методика на обучението по история;*
- *Методика на обучението по български език и литература;*
- *Методика на обучението по чужд език (руски език);*
- *Славянски езици (Руски език);*
- *Тюркски езици (Турски език);*
- *История на България;*
- *Археология;*
- *Нова и най-нова обща история;*
- *Журналистика.*

ФАКУЛТЕТ ПО МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

Във Факултета по математика и информатика се подготвят студенти по следните бакалавърски специалности:

- *Информационни технологии, информатика и математика*
- *Педагогика на обучението по икономика и математика*
- *Икономика**
- *Бизнес математика*
- *Компютърен дизайн и мултимедия*
- *Компютърни информационни технологии*
- *Софтуерно инженерство*

Информационни технологии, информатика и математика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по математика, информатика и информационни технологии*.

Кандидатства се по избор с: тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по информатика и информационни технологии; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по математика в основните, средните, обединените училища и гимназии; учители по информатика и информационни технологии в основните средните, обединените училища и гимназии; възпитатели в структурите на Регионалните управления на образованието към МОН; ръководители на извънкласни форми на работа по математика и информатика в училище и в Центрове за подкрепа на личностното развитие на деца; специалисти в неправителствени организации и граждански обединения, занимаващи се с образователна дейност; специалисти по информатика в държавни и частни фирми, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по икономика и математика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по математика и по икономика*.

Кандидатства се по избор с: тест по икономика; тест по география; ДЗИ по география и икономика; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по инф. технологии; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по

* *Обучението се извършва само срещу заплащане*

икономика; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по икономика и по математика в основните, средните, обединените училища и гимназии; възпитатели в структурите на РУО към МОН; ръководители на извънкласни форми по икономика и по математика в училища и Центрове за подкрепа на личностното развитие на деца; специалисти в неправителствени организации и граждански обединения, занимаващи се с образователна дейност; специалисти по снабдяване, търговия, човешки ресурси, бизнес комуникации, маркетинг, реклама, икономически анализи, планиране, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Икономика*. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *икономист*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по икономика*.

Кандидатства се по избор с: тест по икономика; тест по география; ДЗИ по география и икономика; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по икономика; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: ръководители на икономически отдели, управители на фирми; финансови мениджъри, счетоводители, одитори, данъчни служители; кредитни инспектори, застрахователни агенти, брокери и дилъри във финансови институции; специалисти по снабдяване, търговия, човешки ресурси, бизнес комуникации, маркетинг, реклама, икономически анализи, планиране; преподаватели във висши училища и изследователи в научни организации; учители по икономика, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – задочна; продължителност на обучение: 4 години.

Бизнес математика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *математик – бизнес аналитик*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по математика* и да се реализират като учители по математика.

Кандидатства се по избор с: тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по икономика; ДЗИ по география и икономика; тест по

* Обучението се извършва само срещу заплащане

български език и литература; ДЗИ по български език и литература; състезание по информатика и информационни технологии; състезание по икономика; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: сътрудници в работата и управлението на стопански фирми чрез приложни изследвания и прилагане на математически методи в съвременната икономика; специалисти – актюери, които отговарят за създаването и развитието на финансови и застрахователни продукти; специалисти – аналитици по изследване на операциите, които да консултират при вземане на управленски решения; статистици в предприятия или учреждения; финансови анализатори в банки и други финансови институции; учители по математика, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Компютърен дизайн и мултимедия. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *информатик*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по информатика и информационни технологии* и да се реализират като учители по информатика и информационни технологии.

Кандидатства се по избор с: тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по български език и литература; ДЗИ по български език и литература; състезание по информатика и информационни технологии; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: графични дизайнери; front-end програмисти; разработчици на уеб съдържание и мултимедия; специалисти в компютърни и софтуерни фирми и държавни институции; програмисти, администратори на информационни системи и приложни администратори; учители по информатика и информационни технологии, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Компютърни информационни технологии. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *информатик*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по информатика и информационни технологии* и да се реализират като учители по информатика и информационни технологии.

Кандидатства се по избор с: тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по математика; ДЗИ по

математика; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по информатика и инф. технологии; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: специалисти по информатика и информационни технологии в компютърни и софтуерни фирми и държавни институции; консултанти или програмисти в учреждения, банки и финансови институции; приложни администратори и програмисти; системни администратори и супервайзъри; специалисти по компютърни мрежи и обработка и сигурност на данни; учители по информатика и информационни технологии, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Софтуерно инженерство. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *софтуерен инженер*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по информатика и информационни технологии* и да се реализират като учители по информатика и информационни технологии.

Кандидатства се по избор с: тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по информатика и инф. технологии; състезание по математика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: софтуерни разработчици: програмист–аналитик; системен проектант; разработчик софтуер; дизайнер софтуер; експерт проектиране и програмиране; разработчици на уеб-съдържание и мултимедия: програмист, уебсайтове; проектант, уебсайтове; разработчик, компютърни игри и интерактивно съдържание; приложни програмисти: програмист, софтуерни приложения; програмист, системи за управление на бази данни; софтуерни анализатори: аналитик, компютърно осигуряване на качеството; специалист, тестване софтуер; експерт, системно осигуряване; системни администратори; специалисти по компютърни мрежи; учители по информатика и информационни технологии, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, задочна; продължителност на обучение: 4 години.

Факултетът предлага възможност за обучение в следните **магистърски програми**:

- *Софтуерно инженерство;*
- *Софтуерни технологии;*
- *Стопанска математика;*
- *Статистика и иконометрия;*
- *Икономика и управление на бизнеса;*
- *Управление на проекти и програми;*
- *Корпоративни финанси и счетоводство;*
- *Педагогика на обучението по информатика и информационни технологии;*
- *Педагогика на обучението по математика и информатика.*

Във Факултета по математика и информатика се обучават докторанти в следните **докторски програми**:

- *Методика на обучението по математика и информатика;*
- *Алгебра и теория на числата;*
- *Математически анализ;*
- *Изчислителна математика;*
- *Информатика.*

ФАКУЛТЕТ ПО ПРИРОДНИ НАУКИ

Във Факултета по природни науки се подготвят студенти по следните бакалавърски специалности:

- *Педагогика на обучението по биология и химия;*
- *Педагогика на обучението по география и биология;*
- *Педагогика на обучението по природни науки;*
- *Туризъм*;*
- *Астрономия;*
- *Медицинска химия;*
- *Екология и опазване на околната среда;*
- *Устойчиво развитие и туризъм;*
- *География и регионална политика;*
- *Растителна защита.*

Педагогика на обучението по биология и химия. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по биология и химия.*

Кандидатства се по избор с: тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по химия; състезание по биология; състезание по физика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по човекът и природата, по биология и здравно образование и по химия и опазване на околната среда в средните училища; възпитатели във всички училищни степени; експерти в регионалните педагогически центрове и регионалните управления на образованието; специалисти във висши училища и изследователски институти, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по география и биология. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по география и по биология.*

Кандидатства се по избор с: тест по география; ДЗИ по география и икономика; тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по биология; състезание по география; състезание по химия.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения

* *Обучението се извършва само срещу заплащане*

като: учители по човекът и природата, по биология и здравно образование и по география и икономика в средните училища; възпитатели във всички училищни степени; експерти в регионалните педагогически центрове и регионалните управления на образованието; научни работници и специалисти в институти, лаборатории и фирми; преподаватели във висши училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по природни науки. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по човекът и природата, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда, биология и здравно образование в основна образователна степен.*

Кандидатства се по избор с: тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по химия; състезание по биология; състезание по физика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по предмета човекът и природата (5. и 6. клас); учители по физика и астрономия, химия и опазване на околната среда, биология и здравно образование в основна образователна степен (7. клас); възпитатели във всички учебни заведения; експерти в звената за подбор, контрол и управление на кадрите; преподаватели във висши училища или изследователски институти, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Туризъм*. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *хотелиер, ресторантьор, туроператор и турагент, екскурзовод, туристически маркетинг.*

Кандидатства се по избор с: тест по география; тест по икономика; ДЗИ по география и икономика; тест по чужд език (английски, немски или руски); ДЗИ по чужд език; тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по биология; състезание по география; сертификат за владеене на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: ръководни или изпълнителски кадри на дейности в хотели, хотелски

* Обучението се извършва само срещу заплащане

комплекси, ресторанти, курортни учреждения, увеселителни заведения, панорамни и други туристически обекти; специалисти в национални, международни и местни туристически организации; специалисти по туризъм в държавната и общинска администрация; организатори и ръководители в туроператорски, турагентски и транспортни предприятия, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Астрономия. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *астроном*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по физика и астрономия*.

Кандидатства се по избор с: тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по български език и литература; ДЗИ по български език и литература; състезание по химия; състезание по физика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения: астрономически обсерватории и планетариуми; научни институти; метеорологични станции и обсерватории; областта на висшето и средното образование, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Медицинска химия. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *химик*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по химия и опазване на околната среда*.

Кандидатства се по избор с: тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по химия; състезание по физика; състезание по биология.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: експерти в химическата, фармацевтичната, козметичната и биотехнологическата промишленост; специалисти в областта на екологията и опазване на околната среда; сътрудници в научни лаборатории и изследователски институти; преподаватели във висши училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Екология и опазване на околната среда. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *еколог*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по биология и здравно образование*.

Кандидатства се по избор с: тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по география; ДЗИ по география и икономика; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по география; състезание по химия; състезание по биология; състезание по физика.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: специалисти по опазване на околната среда (еколог, анализатор на замърсяване, експерт консервация на околната среда, консултант екология, биолог и сродни длъжности в предприятия, системата на областната и общинска администрация, министерства и агенции); преподаватели и изследователи (преподавател, ръководител звено за изследване и развитие, ръководител научна програма, завеждащ научна лаборатория), както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Устойчиво развитие и туризъм. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *еколог с компетенции в туризма*.

Кандидатства се по избор с: тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по география; ДЗИ по география и икономика; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по биология; състезание по география.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: специалисти по опазване на околната среда (еколози, анализатори, експерти, консултанти, съветници, одитори по екология и околна среда в предприятия, системата на областната и общинска администрация, министерства и агенции); изследователи и научни работници в областта на екологията (ръководители на звена за изследване и развитие, ръководители на научни програми, завеждащи научни лаборатории); специалисти по туризъм в национални, международни и местни туристически организации и предприятия (туроператорски фирми, туристически агенции; хотели и хотелски комплекси, курорти, увеселителни комплекси, ресторанти и др.; фирми за информационно-консултантски услуги и екскурзоводска дейност и пр.); специалисти по туризъм на ръководни или изпълнителски позиции в държавни институции, областни администрации, регионални съвети за развитие, органи на местната власт, общински администрации, неправителствени организации, браншови организации, местни организации, частни фирми, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

География и регионална политика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *географ, политическа география*. Придобилите педагогическа правоспособност получават и професионална квалификация *учител по география*.

Кандидатства се по избор с: тест по география; ДЗИ по география и икономика; тест по история; ДЗИ по история и цивилизации; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по химия; състезание по география; състезание по физика; състезание по биология.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: експерти по регионална политика в местните, регионалните и националните власти; специалисти в научни институти; специалисти в различни неправителствени организации; преподаватели във висши училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Растителна защита. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *агроном*. В рамките на бакалавърската степен студентите могат да придобият и професионална квалификация *учител по биология и здравно образование*.

Кандидатства се по избор с: тест по биология; ДЗИ по биология и здравно образование; тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; тест по география; ДЗИ по география на икономика; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по география; състезание по физика; състезание по химия; състезание по биология.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: експерти в Министерство на земеделието и храните, в национални и регионални служби за растителна защита и карантина; специалисти в служби за съвети в земеделието, контрол и сертифициране на селскостопански продукти и др.; консултанти в селскостопански аптеки; търговски представители на чуждестранни производители, вносители и дистрибутори на пестициди; специалисти в учебни и научноизследователски центрове, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Факултетът предлага възможност за обучение в следните **магистърски програми**:

- *Астрофизика;*
- *Органична химия;*
- *Екологична химия;*
- *Медицинска химия;*
- *Екологични биотехнологии и контрол на храни;*
- *Екология на микроорганизмите, биотехнологии, пречистване и контрол;*
- *Управление и опазване на екосистемите;*
- *Химични аспекти в растителната защита;*
- *Биотероризъм и безопасност на храни;*
- *Приложна география и географски информационни системи;*
- *Регионално развитие и туризъм;*
- *Растителна защита;*
- *География и интерактивно образование;*
- *Методология на обучението по химия и опазване на околната среда;*
- *Дидактика на биологията и здравното образование.*

Докторските програми, по които се осъществява обучение във Факултета, са следните:

- *Астрофизика;*
- *Органична химия;*
- *Неорганична химия;*
- *Екология и опазване на околната среда;*
- *Методика на обучението по химия и опазване на околната среда;*
- *Методика на обучението по география;*
- *Методика на обучението по биология и здравно образование.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

В Педагогическия факултет се подготвят студенти по следните бакалавърски специалности:

- *Начална училищна педагогика и чужд език (английски език);*
- *Педагогика;*
- *Предучилищна и начална училищна педагогика;*
- *Предучилищна педагогика;*
- *Социална педагогика;*
- *Специална педагогика;*
- *Педагогика на обучението по изобразително изкуство;*
- *Педагогика на обучението по музика;*
- *Педагогика на обучението по техника и технологии;*
- *Педагогика на обучението по физическо възпитание;*
- *Социални дейности.*

Начална училищна педагогика и чужд език (английски език).

Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *начален учител, начален учител по чужд език.*

Кандидатства се по избор с: тест по английски език; ДЗИ по английски език; тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители и възпитатели в начални училища; учители по чужд език в начални училища; възпитатели в домове за деца; преподаватели в детски школи, езикови школи, центрове за работа с деца; ръководители на групи ученици за извънкласна дейност; административни ръководители в детски отдели, институции за масова и художествена комуникация, диагностични и прогностични центрове, частни училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *педагог, начален учител.*

Кандидатства се по избор с: тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: педагогически съветници; възпитатели в учебно-възпитателни заведения – училища, общешития, центрове за настаняване от семеен тип, възпитателни училищаинтернати, детски педагогически стаи, пробационни служби и др.; възпитатели – социални работници в детски оздравителни заведения; учители в Центрове за подкрепа на личностно развитие на деца;

учители в начален етап на образование (начален учител) , както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Предучилищна и начална училищна педагогика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *детски учител, начален учител*.

Кандидатства се по избор с: тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: педагози в детски ясли; педагози в обединени детски заведения; учители в детски градини; учители в начални училища; възпитатели в детски градини; възпитатели в начални училища; възпитатели в домове за деца; преподаватели в детски школи, центрове за работа с деца; ръководители на групи ученици за извънкласна дейност; административни ръководители в детски отдели, институции за масова и художествена комуникация, диагностични и прогностични центрове, частни училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Предучилищна педагогика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *детски учител*.

Кандидатства се по избор с: тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: педагози в детски ясли; учители в детски градини; директори на предучилищни заведения; възпитатели в домове за деца; преподаватели в детски школи и центрове за работа с деца, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Социална педагогика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *социален педагог*.

Кандидатства се по избор с: тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: възпитатели или социални работници в различни форми на социални

услуги, предоставяни в общността и в специализирани институции; педагогически съветници; педагози в детски педагогически стаи; специалисти по извънучилищни дейности; консултанти и експерти за възпитателни и обучителни дейности в социално- педагогически центрове, комплекси и кабинети; консултанти и експерти за социокултурни дейности и мултиетнически общности; експерти в регионални и общински комисии и центрове за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни; социални педагози и експерти в пробационни служби за младежи с девиантно и деликвентно поведение, както и в миграционни служби; експерти по професионално ориентирание, квалификация и преквалификация; експерти в институциите за закрила на детето на всички равнища; консултанти и експерти в неправителствени организации, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Специална педагогика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *специален педагог, ресурсен учител, учител в специално училище*.

Кандидатства се по избор с: тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература

Дипломираните се могат да реализират своите знания и умения като: ресурсни учители в детски градини и училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и центрове за специална образователна подкрепа; учители и възпитатели в специални детски градини, специални училища и специализирани институции за деца и лица с увреждания; специални педагози в дневни центрове за деца /лица/ с увреждания и други специализирани институции; експерти в екипи за подкрепа за личностното развитие и насочване на деца със специални образователни потребности за интегрирано обучение и приобщаващо образование; експерти към регионалните управления по образование по въпросите, свързани с приобщаващото образование; директори на специални детски градини и училища, дневни центрове за деца и лица с увреждания, центрове за подкрепа за личностно развитие и центрове за специална образователна подкрепа и други специализирани институции за деца и лица с увреждания, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по изобразително изкуство. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по изобразително изкуство*.

Кандидатства се с оценка по избор: ДЗИ по изобразително изкуство; портфолио.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по изобразително изкуство, история на изкуството, дизайн, декоративно-приложни изкуства и др. в училищата, в колежите и в детско-юношеските школи; преподаватели във висшите училища; административни ръководители в сферата на образованието; ръководители на школи и клубове по изкуства; галеристи; компютърни графичи; възпитатели в учебни заведения за деца и ученици, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по музика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по музика в детска градина и училище*.

Кандидатства се по избор с: устен изпит по музика; ДЗИ по музика; портфолио.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения: учители по музика в детските градини; учители по музика в средните училища; учители по музикален инструмент и по пеене в училища, паралелки с профил “Музика”, школи по изкуствата, читалища и центрове за работа с деца; преподаватели във висшите училища; административни ръководители в сферата на образованието; ръководители на различни форми на извънкласна и извънучилищна дейност – ученически хорове и оркестри, вокални групи и инструментални състави, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по техника и технологии. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по техника и технологии*.

Кандидатства се по избор с: тест по технологии и предприемачество; тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по учебните предмети в системата на технологичното обучение, респективно културно-образователната област „Технологии и предприемачество“ в прогимназиален етап и профилирани паралелки на средните училища и професионалните гимназии; ръководители на школи, курсове,

кръжоци с технико-технологическа насоченост, обединени детски комплекси, педагогически консултативни кабинети, експерти по технико-технологично обучение и професионално образование; административни ръководители в сферата на образованието, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Педагогика на обучението по физическо възпитание. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *учител по физическо възпитание и спорт*.

Кандидатства се с: практически изпит по физическо възпитание и спорт.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: учители по физическо възпитание и спорт в училищата, в колежите и в детско-юношеските школи; преподаватели във висшите училища; административни ръководители в сферата на образованието; възпитатели в учебни заведения за деца и ученици, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна; продължителност на обучение: 4 години.

Социални дейности. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *социален работник*.

Кандидатства се по избор с: тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: социални работници; аналитични специалисти по социални дейности в областни и общински администрации и други звена; приложни специалисти в областта на социалните грижи, в институциите на социалната сигурност, социалната защита и социалното подпомагане и в структурите за социални услуги, като: Агенцията по заетостта и териториалните ѝ подразделения, Държавната агенция за закрила на детето, Националния осигурителен институт, областните администрации, домове за медико-социални грижи за деца и възрастни, центрове за настаняване от семеен тип, ресоциализационни, консултативни и корекционни центрове за деца, в пробационни служби за младежи с девиантно и деликвентно поведение, в общински комисии за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни, неправителствени организации с благотворителна и хуманна цел, центрове за психично здраве, местата за изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“, фондации, домашен социален патронаж, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, защитени

жилища, комплекси за социални услуги, домове за възрастни хора с увреждания, социални учебно-професионални заведения, домове за стари хора, домове за временно настаняване, приюти за безнадзорни лица и др. , както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, задочна; продължителност на обучение: 4 години.

Факултетът предлага възможност за обучение в следните **магистърски програми**:

- *Логопедия*;
- *Ресурсен учител*;
- *Иновации в предучилищното и началното образование*;
- *Иновации в началното образование*;
- *Иновации в предучилищното образование*;
- *Начална училищна педагогика и информационни технологии*;
- *Иновации в технологичното обучение и предприемачество*;
- *Управление на образованието*;
- *Социално-педагогическо консултиране*;
- *Регулиране и контрол в системата на социалните дейности*;
- *Педагогика на обучението по визуални изкуства – Живопис*;
- *Педагогика на обучението по визуални изкуства – Графика и графична комуникация*;
- *Музикална педагогика*;
- *Физическо възпитание и спорт в училище*.

Докторските програми, по които се осъществява обучение във Факултета, са следните:

- *Теория на възпитанието и дидактика*;
- *Предучилищна педагогика*;
- *Социална педагогика*;
- *Специална педагогика*;
- *Управление на образованието*;
- *Организация и управление извън сферата на материалното производство (Социални дейности)*;
- *Методика на обучението по музика*;
- *Методика на обучението по изобразително изкуство*;
- *Методика на обучението по физическо възпитание и спорт*;
- *Методика на обучението по техника и технологии*.

ФАКУЛТЕТ ПО ТЕХНИЧЕСКИ НАУКИ

Във Факултета по технически науки се обучават студенти по следните бакалавърски специалности:

- *Компютърни технологии за автоматизация на производството;*
- *Комуникационни и информационни системи;*
- *Сигнално-охранителни системи и сигурност;*
- *Технологии за киберсигурност;*
- *Геодезия (магистър след средно образование);*
- *Инженерна логистика.*

Компютърни технологии за автоматизация на производството.

Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *инженер по компютърни технологии за автоматизация на производството.*

Кандидатства се по избор с: тест по техническа подготовка; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по техническа подготовка; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: инженери по експлоатация на автоматизирани системи за управление на производството; инженери по проектиране, разработване и внедряване на софтуер за автоматизация на производството; представители на фирми с предмет на дейност проектиране и внедряване на съвременни компютърни технологии в производството; ръководители на звена във фирми с горезисроените предмети на дейност; служители в държавната администрация, контролни и лицензионни органи; преподаватели във висши училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 4 години.

Комуникационни и информационни системи. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *инженер по комуникационни и информационни системи.*

Кандидатства се по избор с: тест по техническа подготовка; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по техническа подготовка; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения

като: специалисти по експлоатация на комуникационни и информационни системи; специалисти в телекомуникационни компании, мобилни оператори, доставчици на интернет; специалисти по експлоатация на програмни продукти, компютърни системи и мрежи; представители на компютърни фирми за даден регион; ръководители на звена с гореизброените предмети на дейност; преподаватели във висши училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 4 години.

Сигнално-охранителни системи и сигурност. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *инженер по сигнално-охранителни системи и сигурност.*

Кандидатства се по избор с: тест по техническа подготовка; ДЗИ по математика; тест по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по техническа подготовка; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломираните се могат да реализират своите знания и умения като: експерти по проектиране, изграждане и експлоатация на сигнално-охранителни системи в частни и държавни фирми и организации, лицензирани за извършване на охранителна дейност; ръководители на звена във фирми и организации с предмет на дейност: охрана с технически средства; експерти в техническите звена на институциите от сектора за сигурност; представители на охранителни фирми за даден район, с предмет на дейност разработване, проектиране и реализация на сигнално-охранителни системи; ръководители на звена във фирми, с предмет на дейност проектиране и производство на електротехнически, електронни и компютърни компоненти за сигналноохранителни системи; преподаватели във висши училища, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 4 години.

Технологии за киберсигурност. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *инженер по технологии за киберсигурност.*

Кандидатства се по избор с: тест по техническа подготовка; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по техническа подготовка; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: служители в Отдел „Киберсигурност“ при ГД „Борба с организираната престъпност” в секторите „Кибератаки и онлайн хазарт“, „Противоправно съдържание в интернет“ и „Дигитални анализи и открити източници“; експерти в държавната администрация, финансови, застрахователни и други институции с предмет на дейност защита на личните данни (GDPR); специалисти по сигурността на информационните и комуникационните технологии в техническите звена на институциите от сектора за сигурност; системни администратори, софтуерни разработчици, както и системни анализатори с предмет на дейност осигуряване на мрежова и информационна сигурност в държавни институции, частни фирми и организации; преподаватели във висши училища; консултанти и експерти по компютърни престъпления в международни асоциации, институти и неправителствени организации по информационна сигурност като (ISC)², SANS, ISACA, MITRE, CERT, EC-Council, Offensive Security, OWASP Foundation и др.; вещи лица и експерти с предмет на дейност изготвяне на съдебни инженернотехнически експертизи в Районните и Окръжни прокуратури, както и в Районните и Окръжни съдилища в Република България, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 4 години.

Геодезия, от регулираната професия „Инженер в геодезията, картографията и кадастъра“. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „магистър“ с професионална квалификация *инженер в геодезията, картографията и кадастъра*.

Кандидатства се по избор с: тест по техническа подготовка; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по геодезия; състезание по техническа подготовка; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: административни и технически ръководители; мениджъри и технически изпълнители в различните държавни и местни институции и геодезически фирми, в техническите служби към административните органи за управление, в отрасли на строителството, земеделието, икономиката, енергетиката и др.; експерти в системата на Министерството на отбраната; преподаватели в строителните гимназии и висши училища; вещи лица към съдебната система; ръководители на геодезически фирми и служби и др., както и да продължат образованието си в докторски програми.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 5 години.

Инженерна логистика. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „бакалавър“ с професионална квалификация *инженер логистик*.

Кандидатства се по избор с: тест по техническа подготовка; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по физика; ДЗИ по физика и астрономия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по техническа подготовка; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломираните се могат да реализират своите знания и умения като: оценители на характеристиките на техническите системи и техните качествени показатели; проектантите на технически системи, машини и механизми; специалисти по метрология и стандартизация; организатори на програми за управление на запасите и логистичната поддръжка на материално-техническото осигуряване; специалисти по логистика и производствени технологии в държавни и частни фирми, както и да продължат образованието си в магистърски специалности.

Форма на обучение – редовна, задочна, продължителност на обучение: 4 години.

Факултетът предлага обучение в следните **магистърски програми**:

- *Комуникационни и информационни системи;*
- *Компютърни технологии за автоматизация на производството;*
- *Сигнално-охранителни системи и технологии;*
- *Геоматика;*
- *Инженерна логистика;*
- *Експлоатация на технически системи.*

Докторските програми, по които се осъществява обучение във Факултета, са следните:

- *Комуникационни мрежи и системи;*
- *Автоматизирани системи за обработка на информация и управление;*
- *Приложение на принципите и методите на кибернетиката в различни области на науката;*
- *Обща, висша и приложна геодезия;*
- *Фотограмметрия и дистанционни методи;*
- *Картография (вкл. Тематично географско картографиране);*
- *Инженерна логистика.*

КОЛЕЖ – гр. ДОБРИЧ

В Колежа се обучават студенти по следните специалности в ОКС *професионален бакалавър*:

- *Начална училищна педагогика и информационни технологии*
- *Начална училищна педагогика и чужд език (английски език)*
- *Предучилищна педагогика и чужд език (английски език)*
- *Информатика и информационни технологии*

Начална училищна педагогика и информационни технологии.

Завършилите тази специалност придобиват ОКС *„професионален бакалавър“* с професионална квалификация *начален учител, начален учител по информационни технологии*.

Кандидатства се по избор с: тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по математика; ДЗИ по математика; състезание по информатика и информационни технологии; състезание по математика; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: начален учител; учител по информационни технологии в началното училище; учител-възпитател в началното училище; преподавател в детски школи и центрове за работа с деца, ръководител на групи ученици за извънкласна дейност.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 3 години.

Начална училищна педагогика и чужд език (английски език).

Завършилите тази специалност придобиват ОКС *„професионален бакалавър“* с професионална квалификация *начален учител, начален учител по чужд език*.

Кандидатства се по избор с: тест по английски език; ДЗИ по английски език; тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: начален учител; начален учител по английски език и литература; учител-възпитател в началното училище; преподавател в детски школи и центрове за работа с деца, ръководител на групи ученици за извънкласна дейност.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 3 години.

Предучилищна педагогика и чужд език (английски език). Завършилите ОКС „*професионален бакалавър*“ придобиват професионална квалификация *детски учител, детски учител по чужд език*.

Кандидатства се по избор с: тест по английски език; ДЗИ по английски език; тест по гражданско образование; ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по български език и литература.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: детски учител; учител по английски език в детските градини; преподавател в детски заведения и центрове; преподавател в детски школи и центрове за работа с деца, ръководител на групи ученици за извънкласна дейност.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 3 години.

Информатика и информационни технологии. Завършилите тази специалност придобиват ОКС „*професионален бакалавър*“ с професионална квалификация *информатик, информационен администратор*.

Кандидатства се по избор с: тест по информатика; ДЗИ по информатика; ДЗИ по информационни технологии; тест по математика; ДЗИ по математика; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература; състезание по математика; състезание по информатика и информационни технологии.

Дипломиралите се могат да реализират своите знания и умения като: специалисти по информатика и информационни технологии; консултанти; супервайзъри; системни администратори в учреждения, банки и фирми; програмисти в учреждения, банки и фирми.

Форма на обучение – редовна, продължителност на обучение: 3 години

ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ИНФОРМАЦИЯ, КВАЛИФИКАЦИЯ И ПРОДЪЛЖАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ – гр. Варна

В Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование на Шуменския университет “Епископ Константин Преславски” повече от 60 години се организира продължаващо обучение и се повишава квалификацията на учители от страната и чужбина.

В Департамента се провеждат обучения за допълнителна професионална квалификация и едногодишни професионално-педагогически специализации през цялата година.

Краткосрочни курсове се реализират съгласно тематичния план или по заявка на потребителите.

Изпитните процедури за професионално-квалификационните степени на учителите са съобразени с нормативните документи на МОН за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти.

ДИКПО-Варна е място на обучение по магистърски програми от различни факултети.

В Департамента работят утвърдени хабилитирани преподаватели и доктори - специалисти в областта на педагогиката, теорията и методиката на обучение по различни учебни дисциплини.

Базата на Департамента предоставя отлични условия за провеждане на научни форуми и конференции.

ПРАВИЛНИК

за приемане на студенти след средно образование в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ за учебната 2024/2025 година

І. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С този правилник се определят редът и условията за прием в Шуменския университет (ШУ) „Епископ Константин Преславски“ за учебната 2024/2025 година на лица, завършили средно образование.

Чл. 2. Правилникът за приемане на студенти в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ се основава на Закона за висшето образование (ЗВО) и Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България.

Чл. 3. Шуменският университет приема студенти след завършено средно образование, за които държавата осигурява средства за издръжка на обучението, а също така и студенти след завършено средно образование за обучение срещу заплащане.

Чл. 4. (1) Броят на местата за приемане на студенти след завършено средно образование, за които държавата осигурява средства за издръжка на обучението, се утвърждава от Министерския съвет, съгласно чл. 9, ал. 3, т. 6, б. „а“ от ЗВО.

(2) Броят на местата за приемане на студенти след завършено средно образование за обучение срещу заплащане, с изключение на приеманите по реда на чл. 21, ал. 2 от ЗВО, се утвърждава от Министерския съвет, съгласно чл. 9, ал. 3, т. 6, б. „б“ от ЗВО.

(3) Броят на местата за приемане на студенти по ал. 1 и ал. 2 е разпределен по професионални направления и специалности от регулираните професии, по форми на обучение и по образователно-квалификационни степени.

(4) Броят на местата за приемане на студенти след завършено средно образование за обучение срещу заплащане по реда на чл. 21, ал. 2 от ЗВО, се определя както следва:

1. Максималният брой студенти във всяко професионално направление (ПН), приети по реда на чл. 21, ал. 2 от ЗВО, е равен на 10% от капацитета, ако професионалното направление е получило при програмната акредитация оценка от 9,00 до 10,00, и е равен на 5% от капацитета, ако професионалното направление е получило при програмната акредитация оценка от 8,00 до 8,99.

2. Броят на действащите студенти във всяко професионално направление, приети по реда на чл. 21, ал. 2, се взема от Регистъра на действащите и прекъснали студенти за втория семестър на предходната учебна година.

3. Броят на местата за приемане на студенти по реда на чл. 21, ал. 2 от ЗВО във всяко професионално направление се получава като максималният брой по т. 1 се намали с броя на действащите студенти по т. 2.

(5) Броят на местата за приемане на студенти след завършено средно образование по специалности се утвърждава от Академичния съвет (АС) по предложение на факултетите и Колежа на ШУ, в рамките на определения брой по ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4.

Чл. 5. (1) По време на обучението си студентите, приети на местата по чл. 4, ал. 1, заплащат годишна такса в размер, който се определя от Министерския съвет, а студентите, приети на местата по чл. 4, ал. 2 и ал. 4, заплащат годишна такса в размер, определена по реда на чл. 95, ал. 4 от ЗВО.

(2) Лица, които са кръгли сираци (до 25-годишна възраст); лица с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 процента; военноинвалиди и военнопострадали; лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, се освобождават от заплащане на такси за обучение за една специалност, ако са приети на местата по чл. 4, ал. 1.

(3) Студентите, приети на местата по чл. 4, ал. 4, сключват договор за обучението си с Шуменския университет.

Чл. 6. (1) При записването си приетите в специалности от професионални направления 1.2. Педагогика и 1.3. Педагогика на обучението по... кандидат-студенти подписват уведомление, че не могат да заемат длъжност педагогически специалист, ако страдат от заболяванията, посочени в чл. 2 от Наредба № 4 от 2016 г. за заболяванията и отклоненията, при които не може да се заема длъжност на педагогически специалист, издадена от Министерство на здравеопазването (обн. ДВ., бр. 86/01.11.2016 г., изм. ДВ. бр. 89/07.11.2017 г.), а именно:

1. шизофрено разстройство: изходно състояние (шизофреничен дефект), резидуална шизофрения, шизофренична промяна на личността, непрекъснато протичаща шизофрения;

2. разстройства на настроението (афективни разстройства): чести тежки епизоди с психотични симптоми, алтернантно и хронично протичане;

3. психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на психоактивни вещества (злоупотреба с алкохол и психоактивни вещества с последващи когнитивни и личностни промени);

4. епилепсия – чести припадъци и промяна на личността;

5. персистиращи налудни разстройства, свързани с личностна и поведенческа промяна;

6. психични разстройства на личността и поведението, дължащи се на мозъчно заболяване;

7. разстройства на сексуалното влечение – педофилия;
8. органични психични разстройства – деменция при болестта на Алцхаймер, съдова деменция, други деменции;
9. белодробна туберкулоза с бацилоотделяне.

Чл. 7. (1) Приемането на студенти след завършено средно образование в Шуменския университет се извършва чрез конкурс.

(2) Конкурсът се провежда чрез полагане на кандидатстудентски изпити за специалностите, подробно посочени в *Приложение 4*, и по график, обявен в *Приложение 1*, *Приложение 2* и *Приложение 3*. Посочените приложения са неразделна част от настоящия правилник и се актуализират от Академичния съвет на ШУ при необходимост. На обявените дати в *Приложение 1* и *Приложение 2* се провеждат и отдалечени (онлайн) конкурсни изпити, с изключение на тези по Физическо възпитание, Музика и Изобразително изкуство.

(3) Успешно положените **държавни зрелостни изпити в периода 2008-2024 г.** се признават за кандидатстудентски изпити по съответните специалности, съгласно *Приложение 4*.

(4) Кандидат-студенти – лауреати на национални и международни олимпиади, завършващи средно образование в годината, в която се провежда олимпиадата, се приемат без конкурсен изпит и извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, б. „а“ от ЗВО ежегоден брой на приеманите за обучение студенти, когато конкурсният изпит за желаната от тях специалност съответства на предмета на олимпиадата.

Чл. 8. Приемането на нови студенти след завършено средно образование в Шуменския университет се извършва под ръководството и контрола на назначената от Ректора Централна комисия за кандидатстудентска дейност на ШУ.

II. УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Чл. 9. (1) В Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ за всички специалности в образователно-квалификационните степени *магистър след средно образование, бакалавър и професионален бакалавър*, в редовна и в задочна форма на обучение, могат да кандидатстват български граждани, отговарящи на следните условия:

1. Да имат завършено средно образование, даващо им право да продължат обучението си във висшите училища.

2. Да притежават диплома за средно образование, в която са вписани всички оценки, необходими за образуване на бала съгласно *Приложение 4*. При липса на балообразуваща оценка е необходимо кандидатът предварително да положи изпит по съответния предмет в определено от МОН средно училище.

(2) Български граждани, завършили средно образование в

чуждестранни училища, могат да кандидатстват и да бъдат приети за студенти в ШУ след признаване на средното им образование в съответствие с чл. 165 от ЗВО.

Чл. 10. Кандидати със завършено висше образование, желаещи да се обучават в същата или в по-ниска образователно-квалификационна степен, могат да кандидатстват само за местата по чл. 4, ал. 2 и ал. 4.

III. ДОКУМЕНТИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Чл. 11. Кандидат-студентите подават лично или чрез друго лице документите си за кандидатстване в Университета. Подаването на документи може да се извършва и чрез формата за ОНЛАЙН КАНДИДАТСТВАНЕ.

Чл. 12. За участие в конкурса по чл. 7 кандидат-студентите подават следните документи:

1. Кандидатстудентски картон – по образец.
2. Оригинал и копие на дипломата за завършено средно образование. Оригиналът на дипломата се връща на кандидата след сравняване. Завършилите след 2022 г. представят оригинал и копие на удостоверение за завършен първи гимназиален етап на средно образование.
3. Български граждани, завършили средно образование в легитимни училища на други държави, представят диплома, преведена и легализирана, както и удостоверение за признато средно образование, издадено от Регионалното управление на образованието по местоживеење към Министерството на образованието и науката, в което са вписани приравнените по шестобалната система оценки по отделните предмети и средният успех от дипломата.
4. Лауреатите от национални и международни олимпиади представят документ от МОН.
5. Кръглите сираци, ненавършили 25-годишна възраст, лицата с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 процента, военнопневидите, лицата, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа – представят документ, удостоверяващ тези обстоятелства.
6. Кандидатстващите с издържан изпит от друго висше училище, представят служебна бележка с вписана оценка.

Чл. 13. (1) При подаване на документи по чл. 12 се заплаща такса за участие в кандидатстудентския конкурс.

(2) От такса за кандидатстване по ал. 1 се освобождават: кръглите сираци (до 25-годишна възраст); лица с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 процента; военнопневиди; лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа.

Чл. 14. (1) Не се приемат кандидатстудентски документи, които

не са окомплектовани с всички изискуеми документи по чл. 12 от този правилник.

(2) Кандидат-студенти, представили документи с невярно съдържание или направили опит да дадат невярна информация при попълване на кандидатстудентския картон, се отстраняват от участие в конкурса.

(3) Кандидат-студентите носят наказателна отговорност за неверни данни в документите си за кандидатстване в ШУ, съгласно чл. 313 на Наказателния кодекс (НК).

Чл. 15. Извън сроковете, определени в чл. 31 и чл. 34 от този правилник, не могат да се правят промени в подреждането на желаните специалности.

IV. ПРИЕМАНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗПИТИ

Чл. 16. (1) Записването за участие в **предварителните кандидатстудентски изпити** става чрез представяне на личната карта на кандидата и попълване на заявление по образец.

(2) Срокът за приемане на документи за участие в предварителните кандидат-студентски изпити е **от 01.02.2024 г. до 01.06.2024 г.**

(3) Документи за участие в предварителните кандидатстудентски изпити се приемат в срока по предходната ал. 1, както следва:

1. В Центъра по кандидатстудентска дейност на ШУ, находящ се в гр. Шумен, ул.

2. „Университетска“ № 115 (Корпус 1), всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., и в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г., както и в деня на провеждане на предварителните конкурсни изпити - от 8:00 ч. до 8:45 ч.

3. В Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование към ШУ, находящ се в гр. Варна, ул. “Д-р Борис Божков” № 1, всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г., както и в деня на провеждане на предварителните конкурсни изпити от 8:00 ч. до 8:45 ч.

4. В сградата на Колежа в гр. Добрич към ШУ с адрес ж.к. „Добротица“ № 12, всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., и в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г., както и в деня на провеждане на предварителните конкурсни изпити между 8:00 ч. и 8:45 ч.

5. В бюрата на Центъра за кандидатстудентска подготовка и информация, подробно посочени в *Приложение 5* – неразделна част от този правилник.

Чл. 17. Записване за явяване на предварителните кандидатстудентски изпити може да се направи и чрез сайта на университета. В този случай кандидат-студентите заплащат такса и получават документ за явяване в деня на провеждане на предварителните изпити между 8:00 ч. и 8:45

ч. в Центъра по кандидатстудентска дейност на ШУ (до Корпус 1) – гр. Шумен, в Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование – гр. Варна и в Колежа – гр. Добрич.

Чл. 18. (1) Резултатите от предварителните конкурсни изпити служат за класиране, само когато кандидат-студентите са изпълнили изискванията, посочени в разделите „Условия за кандидатстване“ и „Документи за кандидатстване“ на този правилник.

(2) За да участват в класирането, кандидат-студентите трябва да подадат необходимите документи в сроковете, посочени в чл. 31 и чл. 34. Неподалите документи в тези срокове губят право на участие в класирането.

V. ПРИЕМАНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ИНДИВИДУАЛЕН ЕЛЕКТРОНЕН ИЗПИТ

Чл. 19. Индивидуалният електронен изпит е форма на провеждане на кандидат- студентски изпит чрез полагане на електронен тест или представяне на портфолио на електронен носител. Кандидатстудентските изпити, които се провеждат в тази форма, са посочени в *Приложение 3* към този правилник.

Чл. 20. Индивидуалните електронни изпити се провеждат в Центъра по кандидатстудентска дейност на ШУ – в гр. Шумен (Корпус 1), в Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование на ШУ в гр. Варна и в сградата на Колежа в гр. Добрич, всеки работен ден, считано от **01.02.2024 г.**

Чл. 21. Записването за участие в индивидуалните електронни изпити става лично чрез представяне на личната карта на кандидата.

Чл. 22. Записването за явяване на индивидуален електронен изпит става в деня на изпита, като датата за провеждането му се определя от кандидата. В същия ден, непосредствено преди електронния изпит кандидатът заплаща такса за това и получава документ за явяване на индивидуалния електронен изпит.

Чл. 23. Документи за участие в индивидуалните електронни изпити се приемат:

1. В Центъра по кандидатстудентска дейност на ШУ с адрес гр. Шумен, ул.

„Университетска“ № 115 (Корпус 1), всеки работен ден от 8:00 ч. до 15:00 ч., и в събота от 08:00 ч. до 11:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г.

2. В Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование към ШУ, с адрес гр. Варна, ул. “Д-р Борис Божков” № 1, всеки работен ден от 8:00 ч. до 15:00 ч., и в събота от 08:00 ч. до 11:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г.

3. В сградата на Колежа към ШУ, с адрес гр. Добрич ж.к.

„Добротица“ № 12, всеки работен ден от 8:00 ч. до 15:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 11:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г.

Чл. 24. При неудовлетворителни резултати кандидат-студентът може да се яви повторно на тест най-рано на следващия работен ден.

Чл. 25. (1) Резултатите от индивидуалните електронни изпити служат за класиране, само когато кандидат-студентите са изпълнили изискванията, посочени в разделите „Условия за кандидатстване“ и „Документи за кандидатстване“ на този правилник.

(2) За да участват в класирането, кандидат-студентите трябва да подадат необходимите документи в сроковете, посочени в чл. 31 и чл. 34. Неподадените документи в тези срокове губят право на участие в класирането.

VI. ПРИЕМАНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА УЧАСТИЕ В ОТДАЛЕЧЕН (ОНЛАЙН) ИЗПИТ

Чл. 26. (1) Отдалеченият (онлайн) изпит е вид електронен изпит, който се провежда чрез интернет платформата Google.

(2) За регистрация и използване на пълната функционалност на платформата за полагане на онлайн изпит е задължително кандидатите да използват имейл адрес в gmail.com.

(3) За да заявят желание да участват в отдалечен (онлайн) изпит, е необходимо кандидатите да изпратят имейл на адрес **online@shu.bg** с текст: онлайн изпит. След това кандидатите ще получат имейл с формуляр, чрез който ще предоставят данни за регистрация за изпита. За всеки изпит кандидат-студентът заплаща такса. Във формуляра трябва да се прикачи сканирано копие (снимка) на платежния документ.

Попълнените формуляри се изпращат от кандидата най-късно **два дни** преди датата на изпита. За всеки отделен изпит се подава отделен формуляр.

(4) След регистриране за изпита, кандидатите получават входящ номер и линк в системата Google meet. Те са необходими за включване в изпита.

(5) Линкът към изпитния тест се получава в чата на Google meet в деня на изпита, след като кандидатите се легитимират с лична карта и входящ номер пред видео-квестора.

(6) Влизането в Google meet в деня на изпита става между 8:30 ч. и 8:40 ч., като начален час на изпита е 9:00 ч., а продължителността му е 90 (деветдесет) мин. Системата отчита часа на предаване на отговорите и ако той е след крайния час, тестът се анулира. По време на изпита кандидатите трябва да са с включена камера и изключен микрофон.

(7) Всеки кандидат има право САМО на един тест на едно явяване в един ден. Ако системата засече два отговора от един кандидат, за валидна се зачита първата оценка.

(8) В деня на изпита е необходимо кандидатите да разполагат с изправна уебкамера и микрофон. Задължително е влизането в Google meet и попълването на теста да стане през компютър, а не през телефон.

Чл. 27. При неудовлетворителни резултати кандидат-студентът може да се явява на всяка обявена дата.

Чл. 28. (1) Резултатите от отдалечените (онлайн) изпити служат за класиране, само когато кандидат-студентите са изпълнили изискванията, посочени в разделите „Условия за кандидатстване“ и „Документи за кандидатстване“ на този правилник.

(2) За да участват в класирането, кандидат-студентите трябва да подадат необходимите документи в сроковете, посочени в чл. 31 и чл. 34. Неподадалите документи в тези срокове губят право на участие в класирането.

VII. ПРИЕМАНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА ПЪРВИ ЕТАП НА КЛАСИРАНЕ

Чл. 29. (1) В първия етап на класиране могат да участват кандидат-студенти, притежаващи към датата на кандидатстване диплома за средно образование.

(2) В първия етап на класиране се реализира прием до 50% от утвърдените места от МС за ШУ „Епископ Константин Преславски“.

Чл. 30. За участие в първия етап на класиране кандидат-студентите подават документите, изброени в чл. 12 от този правилник.

Чл. 31. Срокът за приемане на документи за участие в първия етап на класиране е **от 01.02.2024 г. до 23.05.2024 г.**

Чл. 32. Документи за участие в първия етап на класиране се приемат:

1. В Центъра по кандидатстудентска дейност на ШУ, с адрес гр. Шумен, ул. „Университетска“ № 115 (Корпус 1), от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. май 2024 г.

2. В Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование към ШУ с адрес гр. Варна, ул. “Д-р Борис Божков” № 1, всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. май 2024 г.

3. В сградата на Колеж към ШУ, с адрес гр. Добрич, ж.к. „Добротица“ № 12, всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. в периода от м. април до м. май 2024 г.

4. Онлайн през сайта на Университета.

VIII. ПРИЕМАНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА ВТОРИ ЕТАП НА КЛАСИРАНЕ

Чл. 33. За участие във втория етап на класиране кандидат-студентите подават документите, изброени в чл. 12 от този правилник.

Чл. 34. Срокът за приемане на документи за участие във втория етап на класиране е от **03.06.2024 г. до 06.07.2024 г.**

Чл. 35. Документи за участие във втория етап на класиране се приемат:

1. В Центъра по кандидатстудентска дейност на ШУ, с адрес гр. Шумен, ул. „Университетска“ № 115 (Корпус 1), от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г.

2. В Департамента за информация, квалификация и продължаващо образование към ШУ, с адрес гр. Варна, ул. “Д-р Борис Божков” № 1, всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г.

3. В сградата на Колежа към ШУ с адрес гр. Добрич, ж.к. „Добротица“ № 12, всеки работен ден от 8:00 ч. до 16:00 ч., в събота от 08:00 ч. до 12:00 ч. – в периода от м. април до м. юни 2024 г.

4. В бюрата на Центъра за кандидатстудентска подготовка и информация, подробно посочени в *Приложение 5* – неразделна част от този правилник.

5. Онлайн през сайта на Университета.

IX. КОНКУРСНИ ИЗПИТИ

Чл. 36. (1) Кандидат-студентите полагат конкурсни изпити, съответстващи на желаните специалности, съгласно *Приложение 4* и по предварително обявения график в *Приложение 1*, *Приложение 2* и *Приложение 3* – неразделна част от настоящия правилник.

(2) В случаите, когато за дадена специалност по *Приложение 4* са предвидени няколко взаимнозаменяеми конкурсни изпити, кандидат-студентите имат право да се явят, както на всеки един от тях, така и само на един от посочените.

(3) Оценка от държавните зрелостни изпити, проведени в периода 2008 г. – 2024 г., се признават за равностойни на резултатите от кандидатстудентски конкурсен изпит, съгласно *Приложение 4*.

(4) С решение на Академичния съвет, като конкурсни изпити могат да се признават резултатите от състезания и олимпиади, организирани от основните структурни звена на университета (*Приложение № 6*).

(5) Шуменският университет признава оценки от кандидатстудентски изпити, положени в други висши училища през 2024 г.

(6) При образуване на състезателния бал се взема най-високата оценка, независимо кога е получена – на предварителен конкурсен изпит, на редовен конкурсен изпит, на индивидуален електронен изпит, на отдалечен (онлайн) изпит или на държавен зрелостен изпит.

Чл. 37. Учебното съдържание на всеки конкурсен изпит е в съответствие с действащите в годината на кандидатстване учебни планове на

средните училища в Република България и съгласно обявени програми в кандидатстудентския справочник.

X. ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ

Чл. 38. Организацията и провеждането на конкурсните изпити за кандидат-студенти в ШУ се извършва от комисии.

Чл. 39. Конкурсните изпити са анонимни.

Чл. 40. Писмените конкурсни, индивидуалните електронни и отдалечените (онлайн) изпити са с продължителност 90 (деветдесет) минути без изпитите по Музика, Рисуване и Физическо възпитание.

Чл. 41. (1) В деня на изпита, в 8,00 ч. се излага списък с мястото (в коя сграда на ШУ) и залата, където ще се проведе изпитът.

(2) В деня на изпита кандидат-студентите се явяват в определените сгради не по-късно от половин час (30 минути) преди обявеното начало на изпита и задължително носят със себе си документа с входящия номер и личната си карта (или друг документ за самоличност).

(3) Отдалечените (онлайн) изпити се провеждат по реда на раздел XI от настоящия правилник.

Чл. 42. (1) Вариантите за писмените конкурсни изпити се изтеглят лотарийно (на случаен принцип) в деня на изпита, в една от изпитните зали, в присъствието на кандидат-студенти, квесторите, членове на Централната комисия за кандидатстудентска дейност на ШУ, след което се съобщават на кандидат-студентите в другите зали и места за провеждане на изпита.

(2) Кандидат-студентите, които са се явили след изтеглянето на варианта за писмения конкурсен изпит, не се допускат в залите за провеждане на изпита.

Чл. 43. Вариантът за електронния индивидуален изпит се изтегля лотарийно (на случаен принцип) от изпитващата платформа след регистрацията на кандидат-студента.

Чл. 44. По време на писмените конкурсни изпити кандидат-студентите могат да ползват само синьо пишещ химикал. На конкурсния изпит по математика може да се използва и черен молив за чертане.

Чл. 45. Забранява се ползването на технически средства от кандидат-студентите по време на конкурсните изпити.

Чл. 46. При доказано преписване или опит за преписване, както и при опит за нарушаване анонимността на изпита чрез знак, особен цвят и др. изпитната писмена работа на кандидат-студента се анулира и той се изключва от класирането за всички специалности в ШУ.

Чл. 47. След приключване на писмения конкурсен изпит кандидат-студентът предава работата си на председателя на квесторската комисия в залата, в която се е явил. Писмената работа се запечатва задължително

в присъствието на кандидат- студента, с което се гарантира неговата анонимност.

XI. ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОТДАЛЕЧЕНИТЕ (ОНЛАЙН) ИЗПИТИ

Чл. 48. (1) Допуснатите до онлайн изпит кандидати трябва да имат отдалечен достъп чрез непрекъснатата Интернет връзка и компютърна конфигурация (или лаптоп) с налични и работещи видеокамера и микрофон.

(2) Кандидатите задължително се регистрират чрез акаунти в Gmail. Допустими браузъри са Google Chrome (препоръчителен), Mozilla Firefox или Edge.

(3) Изпитът се провежда чрез използване на приложението Google meet за осъществяване на видео-връзка и Google формуляри за теста. Действията на кандидат- студентите и взаимодействието им със системата се следят от видео-квестори по време на изпита.

(4) В деня на изпита кандидат-студентите трябва да се присъединят към Google meet на своя видео-квестор. Линк за видео-срещата се получава с имейл след регистриране за изпита.

(5) Кандидат-студентите трябва да влязат във видео-срещата между 8:30 ч. и 8:40 ч.

(6) Важно условие е кандидат-студентите да са влезли в своите Gmail профили и чрез тях да се присъединят към видео-срещата в Google meet. Gmail профилът трябва да съдържа **валидни** име и фамилия на кандидат-студента.

(7) При отваряне на линка се подава искане за присъединяване към групата, което се одобрява от квестора. Непосредствено след одобрението, кандидат-студентът трябва да се идентифицира, като покаже лична карта на камерата и съобщи входящия си номер.

(8) При възникнала необходимост онлайн квесторът може да изиска от кандидат-студента да насочи камерата към останалата част от помещението, за да докаже, че не използва помощни материали или чужда помощ.

Чл. 49. (1) За нормалното протичане на изпита кандидат-студентите трябва да си осигурят:

1. Интернет свързаност;
 2. персонален компютър (лаптоп);
 3. видео камера;
 4. микрофон;
 5. помещение за самостоятелна работа.
- (2) По време на онлайн изпита не се разрешава използване на:
1. калкулатор, включително за мобилно устройство или за компютър;
 2. техника за мобилна връзка или друго мобилно устройство;

3. достъпът до други ресурси, вкл. електронни, книжни (с изключение на разрешен справочник по математика).

(3) Присъствието на други лица в помещението при кандидат-студента по време на онлайн изпита, е недопустимо.

Чл. 50. (1) Начало на изпита и кратки инструкции за провеждане се дават от видео-квестора 5 (пет) минути преди часа за започване;

(2) За да стартира изпита си, кандидат-студентът трябва да влезе в линка, който се предоставя от квестора в чата на Google meet;

(3) Отговорност на кандидат-студентите е да следят стриктно информацията,получавана по електронна поща в дните преди изпита.

(4) Всеки, който НЕ е изпълнил посочените условия изцяло, няма да бъде допуснат до изпита;

(5) При регистриране на нарушение на посочените по-горе правила, квесторът има право да прекрати и/или анулира изпита на кандидата.

Чл. 51. Обявяването на резултата и оценката от проведения онлайн изпит се извършва автоматично от системата след приключване на изпита, като всеки кандидат-студент може да я види след изпращане на отговорите.

Чл. 52. (1) Във връзка с изпълнение на дейности по контрол на организацията, провеждането и оценяването на кандидатстудентски изпити в Шуменския университет, както и осигуряване на информационната сигурност при работа с изпитните документи и на надеждна среда за провеждане на изпитите, Шуменският университет извършва видеонаблюдение по време на провеждане на изпитите съгласно Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД) и прилагашия се от 25.05.2018 г. Регламент (ЕС) 2016/679 (Общ регламент за защита на личните данни). Осъществяването на видеонаблюдение се явявадействие по обработване на лични данни по смисъла на чл. 4, т. 2 от Регламента, а именно операция или съвкупност от операции, извършвана с лични данни или набор от лични данни чрез автоматични или други средства като събиране, записване, организиране, структуриране, съхранение, адаптиране или промяна, извличане, консултиране, употреба, разкриване чрез предаване, разпространяване или друг начин, по който данните стават достъпни, подреждане или комбиниране, ограничаване, изтриване или унищожаване. На основание чл. 6, т. 1, б. „е“ от Регламента обработването е законосъобразно, ако е необходимо за целите на легитимните интересина администратора или на трета страна, освен когато пред такива интереси преимущество имат интересите или основните права и свободи на субекта на данните, които изискват защита на личните данни, по-специално когато субектът на данните е дете.

(2) От своя страна обективното и честно провеждане на кандидатстудентски изпити в Шуменския университет неминуемо поражда засилен обществен интерес,поради което видеонаблюдението е една от мерките за осигуряване на равнопоставеност при явяване на изпит чрез противодействие на опитите за манипулиране на процеса.

(3) Шуменският университет спазва всички свои задължения при

използването на технически средства за видеонаблюдение, като:

1. прилага принципите за адекватност и пропорционалност при обработване на лични данни чрез видеонаблюдение;

2. използва технически средства за видеонаблюдение единствено за целите на кандидатстудентския изпит;

3. достъп до информацията, събрана с технически средства за видеонаблюдение, имат единствено длъжностни лица ангажирани с дейностите по провеждане на кандидатстудентския изпит;

(4) ШУ е администратор на лични данни по смисъла на чл. 4, т. 7 от Регламент (ЕС) 2016/679. След постигане на целите на кандидатстудентския изпит администраторът ще унищожи цялата информация, събрана чрез използването на технически средства за видеонаблюдение.

XII. ПРОВЕРКА И ОЦЕНКА НА ПИСМЕНИТЕ РАБОТИ

Чл. 52. (1) Писмените работи от конкурсните изпити за кандидат-студенти се проверяват и оценяват от двама проверяващи, независимо един от друг. Оценяването е според броя на постигнатите точки. Задължително се арбитрират всички работи, оценени със „Слаб“.

(2) Индивидуалният електронен изпит се оценява от изпитващата платформа. Оценяването се прави по скала, според броя на постигнатите точки.

(3) Отдалеченият (онлайн) изпит се оценява от изпитващата платформа. Оценяването се прави по скала, според броя на постигнатите точки.

Чл. 53. Резултатите от конкурсните изпити се обявяват не по-късно от 5 (пет) календарни дни след датата на тяхното провеждане.

Чл. 54. Обявените оценки от конкурсните изпити са окончателни и не подлежат на корекция, освен при допуснатата техническа грешка.

Чл. 55. В срок от три работни дни след обявяването на резултатите от съответния писмен конкурсен изпит желаещите кандидати могат лично да разгледат работите си. За целта се подава молба до Председателя на Централната комисия по кандидатстудентска дейност. Писмената работа се показва само на кандидат-студента срещу представяне на лична карта и документ с входящия номер.

Чл. 56. Резултатите от конкурсните изпити са валидни само за класиране в годината, в която са проведени.

XIII. ОБРАЗУВАНЕ НА СЪСТЕЗАТЕЛНИЯ БАЛ

Чл. 57. Състезателният бал на кандидат-студентите за класиране се образува, съгласно *Приложение 4* към този правилник.

Чл. 58. В случаите, когато кандидат-студентът е издържал успешно повече от един изпит за дадена специалност, в балообразуването участва най-високата оценка.

Чл. 59. (1) При условие, че в дипломата на български гражданин за завършено средно образование няма оценка, която участва в образуването на състезателния бал, кандидатите полагат изпит по този учебен предмет в средно училище, предварително определено от МОН.

(2) Когато в дипломата за завършено средно образование са вписани повече от една оценка по балообразуващ предмет, за балообразуването се взема най-високата от тях, независимо в кой раздел на дипломата е записана.

Чл. 60. Не участват в класирането:

1. Кандидат-студенти, които не са се явили на конкурсен изпит за съответната специалност.

2. Кандидат-студенти, които са получили оценка „Слаб 2.00“ на всеки отконкурсните изпити за желаната специалност.

3. Кандидат-студенти, на които писмена работа от конкурсен изпит е анулирана.

XIV. КЛАСИРАНЕ НА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИТЕ И ЗАПИСВАНЕ НА НОВОПРИЕТИТЕ СТУДЕНТИ

Първи етап на класиране

Чл. 61. В първия етап на класиране могат да участват само кандидат-студентите, които са издържали успешно поне един от конкурсните изпити за съответната специалност, *съгласно Приложение 4 и Приложение 6* към този правилник, или имат оценки от **държавните зрелостни изпити, проведени в периода 2008 – 2023 г.**

Чл. 62. (1) Резултатите от първия етап на класиране се обявяват на **27 май 2024 г.**

(2) В срок до **01 юни 2024 г. включително** всички класирани кандидат-студенти трябва да се запишат, независимо от желанието, по което са класирани. Придобитите студентски права се губят, ако кандидат-студентът не се запише.

(3) За да участват във втория етап на класиране, **некласираните или незаписалите се кандидат-студенти** подават отново документи по чл. 12, в сроковете по чл. 34.

Втори етап на класиране

Чл. 63. В класирането участват само кандидат-студентите, които са издържали успешно поне един от конкурсни изпити за съответната специалност, *съгласно Приложение 4 и Приложение 6* към този правилник или имат оценки от **държавните зрелостни изпити, проведени в периода 2008 – 2024 г.**

Чл. 64. Кандидат-студентите със състезателен бал, равен с този на последния приет в същата специалност, се приемат независимо от обявените места.

Чл. 65. Класирането се извършва по низходящ ред на състезателния бал само по реда на специалностите, попълнени в състезателния картон.

Чл. 66. Вторият етап се състои от две класирания. Кандидатите са длъжни да се информират сами за резултатите от всяко отделно класиране. Университетът не изпраща писмени съобщения за резултати от изпити, класирания и срокове за записване.

Чл. 67. (1) Първото класиране от втория етап се обявява на **8 юли 2024 г.**

(2) В срок от 8 юли до 13 юли 2024 г. – включително, всички класирани кандидат-студенти трябва да подадат заявление по образец, за да запазят мястото си.

(3) Класираните по първо желание остават в специалността, в която са приети, и в срок **от 8 юли до 13 юли 2024 г. включително** се записват окончателно в ШУ.

(4) Класираните по второ, трето и всички следващи желания и подали заявление по ал. 2, запазват правото си да участват във второ класиране. При наличие на свободни места те преминават в по-предно желание по реда на специалностите, посочен в състезателния картон. **Желаетелите да се запишат в специалността, в която са приети, могат да направят това веднага.**

(5) Некласираните кандидат-студенти автоматично участват във второ класиране, без да подават заявление.

(6) Придобитите студентски права се губят, ако не е подадено заявление в посочения в ал. 2 срок.

(7) За свободните места след първо класиране могат да кандидатстват и кандидат-студенти, не участвали в първо класиране. Документи за явяване на изпит за свободните места, се подават до **12 юли 2024 г. включително, а за участие във второто класиране с оценки от ДЗИ до 13 юли 2024 г. включително.** Конкурсните изпити се провеждат на **12 юли 2024 г.**

Чл. 68. (1) Окончателното второ класиране от втория етап се обявява на **15 юли 2024 г.**

(2) В срок от 15 юли до 20 юли 2024 г. – включително, приетите от второ класиране се записват окончателно в ШУ.

Чл. 69. (1) При записване в ШУ новоприетите студенти представят следните документи:

1. Оригинал и копие на диплома за завършено средно образование.

2. Оригинал и копие на удостоверението за завършен първи етап на средно образование (за завършилите след 2022 г.).

3. Комплект документи за новоприети студенти - по образец.
4. Четири броя снимки с формат 35 x 45 мм.
5. Оригинал на лична карта.
6. Квитанция за платена такса за обучение през първия семестър.

(2) Внесената семестриална такса не се възстановява при напускане на студента.

Чл. 70. Приетите студенти, които не са потвърдили желанието си да се обучават в Университета или не са се записали в определените за съответното класиране срокове, губят придобитите студентски права.

XV. КАНДИДАТСТВАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ГРАЖДАНИ

Чл. 71. (1) В Шуменския университет могат да кандидатстват чужденци, които притежават документ за завършено средно образование, осигуряващо им достъп до обучение във висшите училища на страната, в която е придобито средното образование или документ за завършено висше образование или степен на висше образование.

(2) По реда, установен за български граждани, в ШУ могат да кандидатстват и да се обучават чуждестранни граждани, които са:

1. граждани на страни от Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство;
2. имат статут на постоянно пребиваващи на територията на Република България;
3. имат статут на статут на бежанци.

Чл. 72. Чуждестранните граждани, извън посочените в чл. 72, могат да кандидатстват и да се обучават в Шуменския университет:

1. в изпълнение на междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен;
2. съгласно актове на Министерския съвет;
3. при условията на чл. 95, ал. 8 и ал.10 от ЗВО.

Чл. 73. Чуждестранните граждани, които кандидатстват при условията на междуправителствени спогодби и съгласно актове на Министерския съвет, подават документите си в МОН и се приемат при условията и реда, определени в съответната спогодба и акт на Министерския съвет.

Чл. 74. (1) Чуждестранните граждани, които кандидатстват при условията на чл. 95, ал. 8 и ал. 10 от ЗВО, подават документите си в Центъра за международно сътрудничество на Шуменския университет в срок до **1 септември 2024 г.**

(2) Чужденците подават следните документи:

1. Заявление по образец, съдържащо кратки биографични данни и специалностите, в които желаят да се обучават.

2. Копие от документа за завършено средно образование и от приложението с оценките и удостоверение за признаване на средното образование, придобито в училище на чужда държава, издадено от Регионалното управление на образованието;

3. Документ, издаден от компетентен орган, с който се удостоверява правото на кандидата да продължи обучението си във висшите училища на страната, в която е придобито средното образование;

4. Документ за владеење на български език, издаден от висше училище в Република България - за кандидатите, които ще се обучават на български език и няма да преминават езикова и специализирана подготовка;

5. Копие от документите за гражданство - за кандидатите с двойно гражданство, едното от които е българско;

6. Две снимки.

(3) Документите по ал. 1, т. 2, 3 и 5 трябва да бъдат легализирани, преведени и заверени в съответствие с разпоредбите на международните договори на Република България с държавата, в която са издадени, а при отсъствие на такива - по общия ред за легализациите, преводите и заверките на документи и други книжа.

(4) Минималният среден успех от учебните предмети от документа за завършено средно образование, които са балообразуващи за специалността, за която кандидатства лицето, не може да бъде по-нисък от 62 на сто от максималната стойност по системата за оценяване в страната, в която е придобито средното образование.

Чл. 75. Чуждестранните граждани, с изключение на тези с двойно гражданство (българско и друго) и на приетите по реда на ПМС №103/1993 г., през първата година се обучават в подготовителен курс по езикова и специализирана подготовка по български език, освен ако представят документ за владеење на български език.

Чл. 76. Таксите за обучение на чуждестранните студенти се определят ежегодно с постановление на Министерския съвет.

XVI. ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 77. (1) Всички постъпили молби и жалби относно кандидатстудентската дейност се разглеждат от Централната комисия по кандидатстудентска дейност на ШУ.

(2) Ректорът решава окончателно всички въпроси, свързани с приемането на студенти в ШУ.

Чл. 78. За попълване на незаетите след второ класиране на втори етап места, се определят допълнителни дати за изпити с решение на Централната комисия по кандидатстудентска дейност на ШУ при условията на настоящия правилник.

Чл. 79. За проявена недобросъвестност и за неспазване на установения ред при оценяването на писмените работи, приема на кандидатстудентските документи, класирането и записването на студентите, членовете на съответните комисии се наказват съгласно чл. 58, ал. 1, т. 7 от ЗВО, а лицата от административния персонал – по чл. 188 от Кодекса на труда. Ако извършеното деяние е престъпление, за него се уведомява прокуратурата.

Чл. 80. (1) Неразделна част от настоящия правилник са:

1. Приложение № 1 – График за провеждане на предварителните конкурсни изпити;

2. Приложение № 2 – График за провеждане на конкурсни изпити;

3. Приложение № 3 – Списък на конкурсните изпити, които се провеждат в електронна форма;

4. Приложение № 4 – Списък на специалностите, формите на обучение, конкурсните изпити и оценките от дипломата за средно образование, които участват при образуване на бала;

5. Приложение № 5 – Бюра за прием на документи на центъра за кандидатстудентска подготовка и информация (ЦКПИ);

6. Приложение № 6 – Списък на състезанията, чиито резултати се признават за кандидатстудентски конкурсни изпити през 2024 г.

(2) Настоящият правилник е приет с решение на Академичния съвет на ШУ по протокол

№ РД-05-07 от 15.12.2023 г. по предложение на ЦК по КСД на ШУ, съгласно нейно решение с протокол № РД-07-01/13.12.2023 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ГРАФИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНИТЕ КОНКУРСНИ ИЗПИТИ

Дата	Конкурсен изпит	Място на провеждане		
		Шумен	Варна	Добрич
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	АНГЛИЙСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	НЕМСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	РУСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ИСТОРИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ТЕОЛОГИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	МАТЕМАТИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ИНФОРМАТИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ИКОНОМИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ФИЗИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ХИМИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж

Дата	Конкурсен изпит	Място на провеждане		
		Шумен	Варна	Добрич
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ГЕОГРАФИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	БИОЛОГИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	МУЗИКА (устен изпит/портфолио)	Корпус 2	НЕ	НЕ
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	РИСУВАНЕ (портфолио)	Корпус 2	НЕ	НЕ
17.02.; 16.03.; 13.04.; 11.05.; 01.06.2024 г.	ПРАКТИЧЕСКИ ИЗПИТ ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ	Корпус 2	НЕ	НЕ

Начален час на изпитите в гр. Шумен - 09.00 ч.

Начален час на изпитите в гр. Варна и в гр. Добрич – 09.30 ч.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ГРАФИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ

Дата	Конкурсен изпит	Място на провеждане		
		Шумен	Варна	Добрич
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	АНГЛИЙСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	НЕМСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	РУСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ИСТОРИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ТЕОЛОГИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	МАТЕМАТИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ИНФОРМАТИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ИКОНОМИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ФИЗИКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ХИМИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	БИОЛОГИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ГЕОГРАФИЯ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж

Дата	Конкурсен изпит	Място на провеждане		
		Шумен	Варна	Добрич
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА (тест)	Корпус 1	ДИКПО	Колеж
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	МУЗИКА (устен изпит, портфолио)	Корпус 2	НЕ	НЕ
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	РИСУВАНЕ (портфолио)	Корпус 2	НЕ	НЕ
02.07.2024 г. 04.07.2024 г.	ПРАКТИЧЕСКИ ИЗПИТ ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ	Корпус 2	НЕ	НЕ

12 юли 2024 г. – изпит за обявените свободни места след първо класиране на втори етап!

Начален час на изпитите в гр. Шумен – 09.00 ч.

Начален час на изпитите в гр. Варна и в гр. Добрич – 09.30 ч.

Шуменският университет „Епископ Константин Преславски” запазва правото си за промяна в графика на кандидатстудентските изпити.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

СПИСЪК НА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ, КОИТО СЕ ПРОВЕЖДАТ В ЕЛЕКТРОННА ФОРМА

Конкурсен изпит	Място на провеждане
	Шумен
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА (тест)	Корпус 1
АНГЛИЙСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1
НЕМСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1
РУСКИ ЕЗИК (тест)	Корпус 1
ИСТОРИЯ (тест)	Корпус 1
ТЕОЛОГИЯ (тест)	Корпус 1
МАТЕМАТИКА (тест)	Корпус 1
ИНФОРМАТИКА (тест)	Корпус 1
ИКОНОМИКА (тест)	Корпус 1
ФИЗИКА (тест)	Корпус 1
ХИМИЯ (тест)	Корпус 1
БИОЛОГИЯ (тест)	Корпус 1
ГЕОГРАФИЯ (тест)	Корпус 1
ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ (тест)	Корпус 1
ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО (тест)	Корпус 1
ТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА (тест)	Корпус 1
МУЗИКА (ел. портфолио)	Корпус 1
РИСУВАНЕ (ел. портфолио)	Корпус 1

Индивидуалните електронни изпити се провеждат всеки работен ден от 01.02.2024 г. чрез лично явяване на кандидата в Центъра по кандидат-студентска дейност на ШУ (до Корпус 1), гр. Варна – ДИКПО, гр. Добрич - Колеж. Начален час – 09.00 ч.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

СПИСЪК НА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ, ФОРМИТЕ НА ОБУЧЕНИЕ, КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ И ОЦЕНКИТЕ ОТ ДИПЛОМАТА ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ, КОИТО УЧАСТВАТ ПРИ ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
ФАКУЛТЕТ ПО ХУМАНИТАРНИ НАУКИ		
Педагогика на обучението по български език и история <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; -тест по история; - ДЗИ по история и цивилизации; - състезание по история; - състезание по български език и литература.	български език и литература или история и цивилизации
Педагогика на обучението по история и география <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по история; - ДЗИ по история и цивилизации; - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по история; - състезание по география; - състезание по български език и литература.	история и цивилизации или география и икономика
Английска филология <i>редовно, задочно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по английски език; - ДЗИ по английски език; - сертификат за владене на английски език на ниво A2, B1, B2, C1 или C2; - международен сертификат (IELTS, TOEFL, FCE, CAE, CPE или SAT); - класиране на областен или национален кръг на олимпиада по английски език.	чужд език
Българска филология <i>редовно, задочно*</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература.	български език и литература

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Българистика и мексиди <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература.	български език и литература
Приложна германистика <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по немски език; - ДЗИ по немски език; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - сертификат за владеене на немски език.	български език и литература или чужд език
Приложна лингвистика (английски език и немски език) <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по английски език; - ДЗИ по английски език; - международен сертификат (IELTS, TOEFL, FCE, CAE, CPE или SAT); - класиране на областен или национален кръг на олимпиада по английски език; - сертификат за владеене на английски език на ниво B1, B2, C1 или C2.	български език и литература или чужд език
Приложна лингвистика (английски език и руски език) <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по английски език; - ДЗИ по английски език; - международен сертификат (IELTS, TOEFL, FCE, CAE, CPE или SAT); - класиране на областен или национален кръг на олимпиада по английски език; - сертификат за владеене на английски език на ниво B1, B2, C1 или C2.	български език и литература или чужд език

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Приложна лингвистика (турски език и руски език) <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по чужд език (английски, немски или руски); - ДЗИ по чужд език; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература; - сертификат за владеење на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2; - състезание „Что я знаю о России?“	български език и литература или чужд език
Руска филология с бизнес комуникация <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по чужд език (английски, немски или руски); - ДЗИ по чужд език; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература; - сертификат за владеење на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2; - състезание „Что я знаю о России?“	български език и литература или чужд език
Турска филология с бизнес комуникация <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по чужд език (английски, немски или руски); - ДЗИ по чужд език; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература; - сертификат за владеење на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2.	български език и литература или чужд език
Археология <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по история; - ДЗИ по история и цивилизации; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по история; - състезание по български език и литература.	история и цивилизации

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
История <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по история; - ДЗИ по история и цивилизации; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по история; - състезание по български език и литература.	история и цивилизации
Теология <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по теология; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - тест по история; - ДЗИ по история и цивилизации; - състезание по история; - състезание по религия; - състезание по български език и литература.	български език и литература или история и цивилизации
Журналистика и реклама* <i>задочно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература.	български език и литература
Връзки с обществеността* <i>задочно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по български език и литература.	български език и литература
ФАКУЛТЕТ ПО МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА		
Информационни технологии, информатика и математика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): -тест по математика; -ДЗИ по математика; -тест по информатика; -ДЗИ по информатика; -ДЗИ по информационни технологии; -тест по бълг. език и литература; -ДЗИ по бълг. език и литература; -състезание по информатика и инф. технологии; -състезание по математика.	математика информатика или информационни технологии

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Педагогика на обучението по икономика и математика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): -тест по икономика; -тест по география; -ДЗИ по география и икономика; -тест по математика; -ДЗИ по математика; -тест по информатика; -ДЗИ по информатика; -ДЗИ по инф. технологии; -тест по бълг. език и литература; -ДЗИ по бълг. език и литература; -състезание по икономика; -състезание по математика.	математика икономика или география и икономика
Икономика* <i>задочно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по икономика; - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по икономика; - състезание по математика.	математика икономика или география и икономика
Бизнес математика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - тест по информационни технологии; - тест по икономика; - ДЗИ по география и икономика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по информатика и информационни технологии; - състезание по икономика; - състезание по математика.	математика информатика или информационни технологии

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Компютърен дизайн и мултимедия <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по информатика и информационни технологии; - състезание по математика.	математика информатика или информационни технологии
Компютърни информационни технологии <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по информатика и информационни технологии; - състезание по математика.	математика информатика или информационни технологии
Софтуерно инженерство <i>редовно, задочно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по информатика и информационни технологии; - състезание по математика.	математика информатика или информационни технологии

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
ФАКУЛТЕТ ПО ПРИРОДНИ НАУКИ		
Педагогика на обучението по биология и химия <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по химия; - състезание по физика; - състезание по биология.	биология и здравно образование или химия и опазване на околната среда
Педагогика на обучението по география и биология <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по биология; - състезание по химия; - състезание по география.	география и икономика или биология и здравно образование
Педагогика на обучението по природни науки <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по химия; - състезание по физика; - състезание по биология.	биология и здравно образование; химия и опазване на околната среда или физика и астрономия

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Туризъм* <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по география; - тест по икономика; - ДЗИ по география и икономика; - тест по чужд език (английски, немски, руски); - ДЗИ по чужд език; - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по география; - сертификат за владее на чужд език на ниво А1, А2, В1, В2, С1 или С2.	география и икономика или чужд език
Астрономия <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по химия; ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по български език и литература; - ДЗИ по български език и литература; - състезание по химия; - състезание по физика.	физика и астрономия или математика
Медицинска химия <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по химия; - състезание по физика; - състезание по биология.	химия и опазване на околната среда или физика и астрономия или биология и здравно образование

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Екология и опазване на околната среда <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по химия; - състезание по география; - състезание по физика; - състезание по биология.	биология и здравно образование или химия и опазване на околната среда
Устойчиво развитие и туризъм <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по география; - състезание по биология.	биология и здравно образование или география и икономика

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
География и регионална политика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по история; - ДЗИ по история и цивилизация; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по химия; - състезание по география; - състезание по физика; - състезание по биология.	география и икономика или история и цивилизация или български език и литература
Растителна защита <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по биология; - ДЗИ по биология и здравно образование; - тест по химия; - ДЗИ по химия и опазване на околната среда; - тест по география; - ДЗИ по география и икономика; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по химия; - състезание по география; - състезание по физика; - състезание по биология.	биология и здравно образование или химия и опазване на околната среда
ПЕДАГОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ		
Начална училищна педагогика и чужд език (английски език) <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по английски език; - ДЗИ по английски език; - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; тест по бълг. език и литература; ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или чужд език

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Педагогика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или история и цивилизация
Предучилищна и начална училищна педагогика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или история и цивилизация
Предучилищна педагогика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или история и цивилизация
Социална педагогика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или история и цивилизация
Специална педагогика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или история и цивилизация
Педагогика на обучението по изобразително изкуство <i>редовно</i>	(х коефициент 4): - портфолио; - ДЗИ по изобразително изкуство.	-
Педагогика на обучението по музика <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 4): - устен изпит по музика; - ДЗИ по музика; - портфолио.	-
Педагогика на обучението по техника и технологии <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по технологии и предприемачество; - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	физика и астрономия или математика

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Педагогика на обучението по физическо възпитание <i>редовно</i>	Практически изпит по физическо възпитание и спорт (х коефициент 3)	български език и литература
Социални дейности <i>редовно, задочно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература.	български език и литература или история и цивилизация
ФАКУЛТЕТ ПО ТЕХНИЧЕСКИ НАУКИ		
Компютърни технологии за автоматизация на производството <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по техническа подготовка; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по техническа подготовка; - състезание по информатика и информационни технологии.	математика или физика и астрономия
Комуникационни и информационни системи <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по техническа подготовка; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по техническа подготовка; - състезание по информатика и информационни технологии.	математика или физика и астрономия

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Сигнално-охранителни системи и сигурност <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по техническа подготовка; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по техническа подготовка; - състезание по информатика и информационни технологии.	математика или физика и астрономия
Технологии за киберсигурност <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по техническа подготовка; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по техническа подготовка; - състезание по информатика и информационни технологии.	математика или физика и астрономия

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
<p>Геодезия, регулирана професия Геодезия, картография и кадастър <i>редовно</i></p>	<p>По избор (x коефициент 3): - тест по техническа подготовка; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по геодезия; - състезание по техническа подготовка; - състезание по информатика и информационни технологии.</p>	<p>математика или физика и астрономия</p>
<p>Инженерна логистика <i>редовно, задочно</i></p>	<p>По избор (x коефициент 3): - тест по техническа подготовка; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по физика; - ДЗИ по физика и астрономия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по техническа подготовка; - състезание по информатика и информационни технологии.</p>	<p>математика или физика и астрономия или икономика</p>

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
КОЛЕЖ – ДОБРИЧ		
Начална училищна педагогика и информационни технологии <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - състезание по информатика и информационни технологии; - състезание по математика; - състезание по български език и литература.	български език и литература или информатика или информационни технологии
Начална училищна педагогика и английски език <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по английски език; - ДЗИ по английски език; - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; -състезание по български език и литература.	български език и литература или чужд език
Предучилищна педагогика и английски език <i>редовно</i>	По избор (х коефициент 3): - тест по английски език; - ДЗИ по английски език; - тест по гражданско образование; - ДЗИ по философия; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; -състезание по български език и литература.	български език и литература или чужд език

Специалности и форми на обучение	Конкурсни изпити / матури	Оценки от дипломата за средно образование
Информатика и информационни технологии <i>редовно</i>	По избор (x коефициент 3): - тест по информатика; - ДЗИ по информатика; - ДЗИ по информационни технологии; - тест по математика; - ДЗИ по математика; - тест по бълг. език и литература; - ДЗИ по бълг. език и литература; - състезание по математика; - състезание по информатика и информационни технологии.	математика или информатика или информационни технологии

*** Обучението в специалностите Българска филология (задочно обучение), Журналистика и реклама, Връзки с обществеността, Икономика и Туризъм се извършва само срещу заплащане.**

**** Максималният бал за всички специалности е 24.**

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

БЮРА НА ЦЕНТЪРА ЗА КАНДИДАТСТУДЕНТСКА ПОДГОТОВКА И ИНФОРМАЦИЯ (ЦКПИ) ЗА ПРИЕМ НА КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ ДОКУМЕНТИ

www. ckpi-bg.com,
e-mail: info@ckpi-bg.com национален телефон на ЦКПИ 0879 120 471 за информация

Благоевград, ул. „С. Румянцев“ № 2, Младежки дом /до джамията/, тел. 0887 886 012

Бургас, бул. „Гладстон“ № 47 /Младежки културен център/, тел. 0888 759 750, 0896 400 670

Варна, ул. „Христо Ботев“ № 1 /ЦИО „Вектор“/, тел. 052 612 266

Видин, ул. „Екзарх Йосиф I“ № 17, ОУ „Климент Охридски“, тел. 0887 327 768

Враца, бул. „Демокрация“ № 6, тел. 0886 981 155

Габрово, ул. „Хаджи Димитър“ № 4, Технически университет - Ректорат, тел. 0878 264 202 Добрич, ул. „България“ № 1 /Централна кооперативна банка/, офис 304, тел. 0899 298 593

Казанлък, ул. „Трапезица“ № 6 /Литературно-художествен музей/, тел. 0898 309 636

Кърджали, СОУ „Отец Паисий“, тел. 0886 676 146

Пазарджик, ул. „Ген. Гурко“ № 2, ет. 2, офис 1, „РАДИО СОТ“ /бившата Хебърстрой/, тел. 0899 672 674

Перник, площад „Кракра“, Общински младежки дом, тел. 0878 344 258

Пловдив, ул. „Цанко Дюстабанов“ № 25 /сградата на Технически университет – филиал Пловдив/, тел. 0888 645 158

Разград, бул. „Бели Лом“ № 56, вх. 3, ет. 1, Учебен център „Инфинити“ /срещу магазин БИЛА/, тел. 0894 370 069

Силистра, ул. „Атанас Янков“ № 48 /учебен център „Фаворит“/, тел. 0889 909 141 и тел. 0888 111 147

Сливен, бул. „Братя Миладинови“ № 18 /в сградата на Регионално управление на образованието/, тел. 0879 384 769

София, бул. „Кл. Охридски“ № 2, Център за следдипломна квалификация към УНСС, стая 202, тел. 0899 808 816

Стара Загора, ул. „Армейска“ № 9 /в сградата на Департамента за информация и повишаване на квалификация на учители, до Музикалното училище/, тел. 042 646 107 и тел. 0888 691 483

Хасково, ул. „Сан Стефано“ № 3, Дом на техниката, ет. 3, офис 312, тел. 0887 035 598

Шумен, ул. „Адам Мицкевич“ № 1 /в двора на НАП, срещу Младежкия дом/, тел. 0887 225 112 и 054 800 505

Ямбол, ул. „Цар Иван Шишман“ № 11 Б, ет. 1, тел. 0886 853 731

**СПИСЪК НА СЪСТЕЗАНИЯТА, ЧИИТО РЕЗУЛТАТИ СЕ
ПРИЗНАВАТ ЗАКАНДИДАТСТУДЕНТСКИ КОНКУРСНИ ИЗПИТИ
ПРЕЗ 2024 г.
В ШУ „ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ“**

1. Състезание по **български език и литература** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Педагогика на обучението по български език и история, Педагогика на обучението по история и география, Българска филология, Българистика и меди, Археология, История, Теология, Приложна германистика, Приложна лингвистика (турски език и руски език), Руска филология с бизнес комуникация, Турска филология с бизнес комуникация, Журналистика и реклама, Връзки с обществеността, Начална училищна педагогика с информационни технологии (Колеж-Добрич), Начална училищна педагогика и чужд език (Колеж-Добрич), Предучилищна педагогика и чужд език (Колеж-Добрич).*

2. Състезание по **руски език** в рамките на образователна програма „*Что я знаю о России?*“ се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Руска филология с бизнес комуникация, Приложна лингвистика (турски език и руски език).*

3. Състезание по **история** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *История, Археология, Педагогика на обучението по история и география, Педагогика на обучението по български език и история, Теология.*

4. Състезание по **религия** се признава за конкурсен изпит за специалност: *Теология.*

5. Състезание по **математика** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Софтуерно инженерство, Компютърни информационни технологии, Компютърен дизайн и мултимедия, Бизнес математика, Икономика, Педагогика на обучението по икономика и математика, Информационни технологии, информатика и математика. Информатика и информационни технологии (Колеж-Добрич), Начална училищна педагогика с информационни технологии (Колеж-Добрич).*

6. Състезание по **информатика и информационни технологии** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Софтуерно инженерство, Компютърни информационни технологии, Компютърен дизайн и мултимедия, Бизнес математика, Информационни технологии, информатика и математика, Комуникационни и информационни системи, Компютърни технологии за автоматизация на производството, Сигнално-охранителни системи и сигурност, Инженерна логистика, Геодезия, Технологии за киберсигурност, Информатика и информационни технологии (Колеж-Добрич), Начална училищна педагогика с информационни технологии (Колеж-Добрич).*

7. Състезание по **икономика** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Икономика, Бизнес математика, Педагогика на обучението по икономика и математика.*

8. Състезание по **химия** се признава за конкурсен изпит за специал-

ностите: *Педагогика на обучението по география и биология, География и регионална политика, Астрономия, Медицинска химия, Екология и опазване на околната среда, Педагогика на обучението по биология и химия, Педагогика на обучението по природни науки, Растителна защита.*

9. Състезание по **биология** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Педагогика на обучението по география и биология, География и регионална политика, Медицинска химия, Екология и опазване на околната среда, Устойчиво развитие и туризъм, Педагогика на обучението по биология и химия, Педагогика на обучението по природни науки, Растителна защита, Туризъм.*

10. Състезание по **физика** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *География и регионална политика, Астрономия, Медицинска химия, Екология и опазване на околната среда, Педагогика на обучението по биология и химия, Педагогика на обучението по природни науки, Растителна защита.*

11. Състезание по **география** се признава за конкурсен изпит за специалностите: *Педагогика на обучението по история и география, Педагогика на обучението по география и биология, География и регионална политика, Екология и опазване на околната среда, Устойчиво развитие и туризъм, Туризъм, Растителна защита.*

12. Състезание по **геодезия** се признава за конкурсен изпит за специалност *Геодезия.*

13. Състезание по **техническа подготовка** се признава за кандидатски конкурсен изпит за специалностите: *Комуникационни и информационни системи, Компютърни технологии за автоматизация на производството, Сигнално-охранителни системи и сигурност, Инженерна логистика, Геодезия, Технологии за киберсигурност.*

ЗАБЕЛЕЖКА: *Всички състезания могат да се провеждат в присъствена или онлайн/дистанционна форма.*

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Тестът има комбиниран характер. Той включва задачи по български език и по българска литература, съставени на базата на учебните програми по тези предмети за средното училище. Тестът се състои от **три компонента**: езикови задачи, литературни задачи и задача за съставяне на текст по поставена тема.

Езиковите задачи проверяват усвояването на книжовноезиковите норми – правописни, пунктуационни, граматични, лексикални, стилистични. Основните области на проверка са: Правопис (писане на гласни и съгласни); Слято, полуслято и разделно писане на думи; Употреба на главни букви; Пунктуация (употреба на запетая и на другите пунктуационни знаци); Членуване на имената; Употреба на категорията число; Употреба на глаголни форми; Употреба на местоимения; Употреба на предлози; Значения на думи и многозначност; Синонимия, омонимия, антонимия, паронимия; Употреба на думи и устойчиви словосъчетания; Редактиране на изречения и текстове.

Литературните задачи проверяват знанията за автори, творби и факти от българската литературна история, за основни литературнотеоретични понятия (литературни родове и жанрове, сюжет и елементи на сюжета, стихосложение, тропи и фигури в езика на художествената литература). Включват се изучаваните в средното училище български поети и писатели с предвидените в училищната програма техни творби (вж. в сайта на Министерството на образованието и науката. Учебно-изпитна програма за държавен зрелостен изпит по български език и литература).

Задачата за съставяне на текст по зададена тема е творческа. Дава се възможност за избор между две теми, които предполагат да се напише съчинение с есеистична ориентация по свободен проблем или съчинение интерпретация с насоченост към конкретна проблематика от областта на българската литературна класика. Задачата проверява уменията на кандидатите да работят самостоятелно върху проблема, да построят аргументативен тип текст, като формулират тези, разгръщат последователно и логично разсъждения и доказателства по тях, извличат изводи и обобщения, развиват общата текстова тема и нейните подразделения в стройна композиционна цялост. Важен аспект на задачата е да даде представа за степента, в която кандидатите в създаван от тях самите текст спазват правописните, пунктуационните, граматичните, лексикалните и стилистичните правила на българския книжовен език.

Оценяването на теста става чрез точкуване на всяка задача. Броят на точките за отделните задачи се определя от спецификата на задачата и

конкретното ѝ условие. Събраният общ брой точки от всички задачи по определена скала се преобразува в цифрова оценка.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Добрева, Е., И. Савова, Д. Добрев, М. Енчев. Тестове по български език и литература. Помагало за самоподготовка на кандидат-студенти. Университетско издателство Епископ Константин Преславски, Шумен, 2009.

Добрева, Е., И. Савова, Д. Добрев, М. Енчев. Помагало за самоподготовка по български език и литература. Шумен: Университетско издателство Епископ Константин Преславски, 2013.

Действащите учебници по български език и литература за всички класове на средното училище.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ИСТОРИЯ

Образуване и укрепване на българската държава. Произход и ранна история на славяните. Южните славяни и Византия през VI–VII в. Колонизацията на Балканския полуостров. Прабългари – произход и ранна история. “Старата Велика България” на хан Кубрат и нейното разпадане. Хан Аспарух и образуването на Дунавска България. Граници и първоначално устройство. Взаимоотношенията между прабългари и славяни. България при управлението на хан Тервел.

България през първата половина на IX в. Династичната криза през втората половина на VIII в. и нейното преодоляване. България при управлението на хан Крум – външнополитически успехи и вътрешнополитическа дейност. България при наследниците на хан Крум (Омуртаг, Маламир, Пресиян). Териториално разширение, строителна дейност и формиране на централизиран административен апарат.

България при управлението на княз Борис I. Политиката на хан Борис през периода 852–863 г. Покръстване на българите. Причини за приемането на християнството от хан Борис – вътрешни, международни, държавно-идеологически. Началото на християнизацията и съпротивата срещу нея. Дипломатическите ходове на княз Борис Михаил за независима българска църква. Статут и устройство на българската църква. Създаване и разпространение на славянобългарската книжнина – делото на Кирил и Методий и на техните ученици в България. Възникване на Плисковско-Преславската и Охридската книжовна школа. Преславският събор от 893 г. и неговите решения. Формиране на българската народност.

Политическо могъщество и културен разцвет на България при управлението на цар Симеон Велики. Княз Владимир Расате – опитът за връщане на езичеството. Преславският събор и неговите решения. Външната политика на княз Симеон през периода 893–904 г. Политиката на цар Симеон през периода 913–927 г. – борба с Византия за политическа хегемония на Балканския полуостров. “Златен век” на българската култура. Приносът на България за културното развитие на славяния свят.

Възстановяване и укрепване на българската държава (1186–1207 г.). Българските земи под византийска власт – административни и църковни промени. Опити за възстановяване на българската държава през XI в. Положението на българите през XII в. Освободителното движение на братята Асен и Петър и възстановяване на българската държава. Цар Калоян. Войни с Византия и Унгария. Унията с Римската църква. Отношенията с Латинската империя.

Политическа хегемония на България в Европейския югоизток при цар Иван Асен II. Временен политически упадък при цар Борил. Възшествието на Иван Асен II и политиката му спрямо Унгария, Епир, Никея и Латинската империя. Битката при Клокотница и нейните последици.

Възстановяване на Българската патриаршия.

Религиозни учения и еретически движения в Средновековна България (X–XIV в.). Поява и идеология на богомилството. Религиозни учения и ереси през XIV в. – исихазъм, варлаамитство, адамитство, ерес на юдействащите.

Антиосманска съпротива на българите през XV–XVII в. Османската политическа система и българите. Форми и методи на прояви на съпротива. Опити за възстановяване на българската държавност. Същност и значение на хайдушкото движение.

Ранно българско възраждане (XVIII – началото на XIX в.). Същност, съдържание и периодизация на възрожденската епоха. Стопанско, социално и демографско развитие на българското общество през XVIII и първите десетилетия на XIX в. Разпадане на османската социално-политическа система. Зараждане на националноосвободителна идеология. Паисий Хилендарски и неговата “История славянобългарска”. Обществено-политическа дейност на епископ Софроний Врачански.

Движение за новобългарска просвета през Възраждането. Просветното дело до XIX в. Предпоставки за прехода към светска просвета. Възникване и разпространение на взаимни и класни училища в българските селища. Видни просветители и водещи просветни идеи. Европейски влияния върху българското просветно дело. Значение на движението за новобългарска просвета.

Църковно-националните борби на българския народ през Възраждането. Предпоставки, развитие и характер на църковно-националните борби. Първи сблъсъци с гръцкото духовенство. Неофит Бозвели и Иларион Макариополски. Българският Великден. Учредяване на Българската екзархия. Формиране на българската нация.

Начало на организирано националноосвободително движение. Политически движения и прояви на българите през XVIII и първата половина на XIX в. Отражение на Кримската война и общественно-политическите промени в българските земи. Г. С. Раковски – идеолог и стратег на националноосвободителната борба. Идејни течения и политически инициативи в българското възрожденско общество през 60-те години на XIX в.

Създаване и дейност на Българския революционен централен комитет (1869–1875 г.). Нов етап в националноосвободителното движение. Политическа дейност и идеология на Любен Каравелов. Създаване на БРЦК. Васил Левски – дейност и идеология. Създаване на Вътрешната революционна организация. Криза в БРЦК след смъртта на Васил Левски. Христо Ботев – дейност и идеология. Опит за въстание през 1875 г.

Априлското въстание от 1876 г. Гюргевски революционен комитет. Подготовка на въстанието. Избухване и ход на въстанието. Четата на Христо Ботев. Характер и значение на Априлското въстание. Отзвук в Европа.

Руско-турската война 1877–1878 г. и освобождението на България. Българският въпрос и европейската дипломатия през втората половина на 1876 г. Дипломатическата и военната подготовка на Руско-турската война от 1877–1878 г. Създаване на Българското опълчение. Начало и ход на военните действия. Одринско примирие. Санстефански предварителен договор. Берлински конгрес и Берлински договор.

Възстановяване и уредба на българската държава 1878–1879 г. Временно руско управление. Съпротива срещу Берлинския договор. Комитетите “Единство”. Кресненско-Разложкото въстание. Уредба на Княжество България. Учредително събрание и приемане на Търновската конституция. Първо Велико народно събрание и избор на княз. Изработване на Органически устав за Източна Румелия.

Обществено-икономическо и политическо развитие на Княжество България от Освобождението до 1885 г. Аграрен преврат. Социално-икономически промени в градовете. Демографски промени. Партийно-политическа система и партии. Първо българско правителство. Управление на Либералната партия. Държавният преврат на 27 април 1881 г. и Режимът на пълномощията. Възстановяване на конституционното управление.

Съединението на Княжество България с Източна Румелия. Статут, административно устройство и политическо развитие на Източна Румелия. Движение за съединение. Образуване и дейност на БТРЦК. Провъзглавяване на Съединението. Международен отзвук на Съединението. Сръбско-българската война. Букурещки мирен договор. Признаване и значение на Съединението.

Обществено-икономическо и политическо развитие на България от Съединението до края на XIX в. Тенденции и процеси в икономическия и обществения живот. Управление на Народнолибералната партия на Стефан Стамболов. Вътрешна и външна политика. Икономическа политика. Управление на Народната партия – външна и вътрешна политика. Обща картина на обществено-политическия живот в България в края на XIX в.

Националноосвободително движение в Македония и Одринска Тракия в края на XIX и началото на XX в. Социално-икономическо и политическо положение на българите извън Княжество България. Дейността на Българската екзархия в Македония и Одринско. Политиката на българските правителства по националния въпрос. Основане и дейност на ВМОРО и ВМОК. Илинденско-Преображенското въстание. Подготовка, избухване и ход. Причини за неуспеха. Значение на въстанието. Развитие на националноосвободителното движение през периода 1903–1912 г.

България в началото на XX в. (1901–1912 г.). Българската икономика в първото десетилетие на XX в. Партийно-политическата система в началото на века. Управление на Народнолибералната партия. Управление на Демократическата партия. Обявяване на българската независимост. Личен режим. Начална подготовка за война срещу Турция.

България през Балканските войни (1912–1913 г.). Подготовка на

България за война. Създаване на Балканския съюз. Начало и ход на войната. Значение на войната. Лондонски мирен договор. Междусъюзническа война. Букурещки и Цариградски мирен договор. Първа национална катастрофа.

Участието на България в Първата световна война (1915–1918 г.). Социално-икономическо и вътрешнополитическо развитие в началния период на войната (1914–1915). България в политическите и военните планове на държавите от Централните сили и Антантата. Намеса в Първата световна война и военните действия срещу Сърбия, Румъния и на Македонския фронт. Стопанска политика в условията на война. Пробивът при Добро поле, Войнишкото въстание и подписването на Солунското примирие. България непосредствено след Първата световна война. Съглашенска окупация. Ньойски мирен договор.

България в периода 1919 – 1944 г. Българското общество в условията на следвоенната криза. Съглашенска окупация на България. Партийна система. Самостоятелно управление на БЗНС. Изостряне на вътрешнополитическите борби (1923–1925 г.). Възстановяване на демокрацията: управление на Демократическия съговор и на Народния блок (1926–1934 г.). Превратът на 19 май 1934 г. и управлението на деветнадесетомайците. Авторитарен режим. Националноосвободително движение на българите в Македония, Тракия, Добруджа и Западните покрайнини (1919–1939 г.). България в навечерието и по време на Втората световна война.

Версайска система на следвоенно устройство на света. Последици от Първата световна война. Парижка мирна конференция и подписване на мирни договори с победените държави. Вашингтонска конференция (1921–1922 г.). Следвоенна икономическа и политическа криза. Репарационен въпрос.

Политически системи в Европа между двете световни войни. Основни характеристики в развитието на САЩ, Великобритания и Франция през 20-те и 30-те години на ХХ век. Фашизмът в Италия. Ваймарска република в Германия и пътят на националсоциалистите към властта. Тоталитарният режим в Третия Райх. Съветският съюз между двете световни войни: установяване на тоталитарно управление. Авторитаризъм и авторитарни режими в Европа. Структура и характеристики на тоталитарната държава.

Международни отношения през 30-те – 50-те години на ХХ век. Световна икономическа криза и промени в международната политика в началото на 30-те години на ХХ век. Реваншизъм и първи ревизии на мирните договори от Версайската система. Аншлус на Австрия. Мюнхенска конференция (1938 г.). Политиката на гаранции и нейният провал. Светът в навечерието на Втората световна война. Начало и ход на войната (1939–1941 г.). Германско-съветската война (1941–1945 г.). Конференциите на държавите от Антихитлеристката коалиция в Техеран и Ялта. Потсдамска конференция. Краят на Втората световна война и политиката на държавите-

победителки. Преговори за мир и подписване на мирни договори със съюзниците на Германия. „Германски въпрос“. Създаване на ООН. Международните отношения в края на 40-те и началото на 50-те години на XX век. Доктрината „Труман“ и планът „Маршал“. Начало и характеристики на Студената война.

Процеси на евроинтеграция. Начало на следвоенното сътрудничество на държавите в Западна Европа; период на възстановяване и икономически растеж. Създаване на Европейска общност за въглища и стомана. Договорът в Рим (1957 г.) и формиране на Европейска икономическа общност. Европейски съюз: структура и етапи на разширяване. Процесът на европейска интеграция и присъединяването на България към ЕС. Предизвикателствата през Европейския съюз.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

История и цивилизации за 10 клас, Издателство „Просвета – София“ АД, С., 2019. (Павлов, П., Гаврилова, Р., Янчев, В., Огнянов, Л., Бенова, М., Босева, М., Славчев, К.)

История и цивилизации за 10 клас, „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, С., 2019. (Матанов, Х., Илиев, И., Табакова, К., Колев, В., Маринова-Христиди, Р.)

История и цивилизации за 10 клас, „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, С., 2019. (Баева, И., Калинова, Е., Ботева, Д., Митев, П., Тютюнджиев, И., Ангелов, П., Поппетров, Н., Васева, Н., Иванова-Хасун, В., Павлова, В.)

История и цивилизации за 10 клас, ИК „РИВА“ АД, С., 2019. (Палангурски, М., Лазаров, И., Мутаfoва, К., Русев, И., Стоянов, Л., Стойчева, В., Симеонова, Ю.)

История и цивилизации за XI клас Модул 1 „Власт и институции“, модул 2 „Култура и духовност“ и модул 3 „Човек и общество“, издателство „Просвета – София“ АД, С., 2020. (Гаврилов, Б., Леков, Т., Николов, А., Томов, Т., Бенова, М., Босева, М.)

История и цивилизации за XII клас Модул 1 „Власт и институции“, модул 2 „Култура и духовност“ и модул 3 „Човек и общество“, издателство „Просвета – София“ АД, С., 2021. (Груев, М., Стоянов, Б., Христов, Х., Коцева-Попова, В., Григоров, Д., Живков, С., Нождарова, В., Бенова, М., Стоянович, Д., Баръмов, Т.)

История и цивилизации за 9 клас, Издателство БУЛВЕСТ 2000, С., 2018. (Баева, И., Калинова, Е., Якимов, Г., Васева, Н., Иванова-Хасун, В.)

История и цивилизации за 9 клас, Издателство Просвета – София АД, С., 2018. (Груев, М., Стоянов, Б., Славчев, К., Сидеров, Я.)

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ТЕОЛОГИЯ

Конкурсният изпит по теология е писмен (тест). Чрез него се проверяват познанията на кандидатите в областта на Св. Писание, християнските празници и важни събития от историята на България.

Конкурсният изпит включва познания по следните проблеми:

1. Божественото откровение (обща познания върху Св. Писание).
2. Десетте Божии заповеди (произход и съдържание).
3. Рождество Христово.
4. Животът и служението на Исус Христос.
5. Кръстната смърт, възкресението и възнесението на Исус

Христос.

6. Икона и иконопочитание.
7. Тайнствата в Православната църква.
8. Господнята молитва „Отче наш“.
9. Православният храм и богослужение.
10. Християнските празници.
11. Историята на Българската църква през вековете.
12. Български светци (св. св. Кирил и Методий, св. Климент Охридски, св. Йоан Рилски, св. патриарх Евтимий)

Забележка: Господнята молитва „Отче наш“ и Десетте Божии заповеди трябва да се знаят наизуст.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- Библия, Синодално издание.
- Нашата вяра. *Съст. ep. Николай и архим. Серафим*. София, Синодално издателство, 2011.
- Православен катехизис и послание на източните патриарси за православната вяра. Съст. Т. Коев. София, 1985.
- Сборник материали за кандидат-студенти по богословие. Велико Търново, 1992.
- Сборник материали за кандидат-студенти по богословие. София, 1998.
- Ставроф. ик. Захарий Дечев и колектив, Религия – Християнство – Православие. Учебник за 5. – 8. клас. София: Българска Православна църква – Българска патриаршия, 2023.
- Стоядинов, М., и колектив, Религия – Християнство – Православие. Учебник за 9. клас. София: Българска Православна църква – Българска патриаршия, 2023.
- Прот. Людмил Малев и колектив, Религия – Християнство – Православие. Учебник за 10. клас. София: Българска Православна църква – Българска патриаршия, 2023.

- Тутеков, Св. и колектив, Религия – Християнство – Православие. Учебник за 11. клас. София: Българска Православна църква – Българска патриаршия, 2023.

- Киров, Д. и колектив, Религия – Християнство – Православие. Учебник за 12. клас. София: Българска Православна църква – Българска патриаршия, 2023.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

Могат да кандидатстват без ограничение на успеха от дипломата за средно образование всички, които имат достатъчни знания по езика, включващи четене и разбиране на оригинален английски текст, писмена грамотност и умения за създаване на текст на правилен английски език.

Изпитът е в два варианта – присъствен и онлайн с продължителност 1 час и 30 мин. и се състои от три компонента, като изходните текстове (публицистични, научнопопулярни, художествени) са подбрани тематично от следните области: образование, семейство, спорт, опазване на околната среда, туризъм, изкуство, здравеопазване, обществен живот и актуална политика.

Въз основа на резултата от теста може да се кандидатства за специалностите „Английска филология“, „Приложна лингвистика“ (английски език и руски език), „Начална училищна педагогика с английски език“.

КОМПОНЕНТИ НА ТЕСТА

I компонент: ТЕКСТ С ПРАЗНИ МЕСТА представлява автентичен текст на английски език, в които са изпуснати десет езикови единици. Този компонент цели проверка на цялостното разбиране на чуждоезиковия текст, както и познаването на граматическите особености на отделните езикови единици в английския език, и способността за правилната им употреба както граматически, така и смислово.

II компонент: ТЕСТ с 10 вариативни отговора (MULTIPLE CHOICE) за правилно разбиране на граматични, лексикални и смислови структури върху английски текст от 20- 25 машинописни реда.

III компонент: ИЗРЕЧЕНИЕ с вариативни отговори, оценяващ правилното разбиране на граматичните, лексикалните и смисловите структури в английския език.

За самоподготовка се препоръчват следните източници:

1. Cunningham S., Moor P, J. C. Carr. Cutting Edge. Advanced. Pearson, Longman: England, 2003.
2. O'Connell S. Focus on Proficiency. Nelson English Language Teaching: London, 1995.
3. Longman Language Activator. Pearson, Longman: England, 2010.
4. Alexander, L. G., Longman Advanced Grammar. Longman, 1994.
5. Vince, M. Advanced Language Practice. Heinemann ELT, Oxford, 1994.

Електронни източници:

6. English. RHL, 1996-2011. <http://www.rhlschool.com/english.htm>

7. Reading Comprehension. RHL, 1996-2011. <
<http://www.rhlschool.com/reading.htm>
8. Vocabulary. Vocabulary.com, 2011. <http://www.vocabulary.com/>
9. Free Reading A-Z sample. Learning A-Z.com, 2011.
<http://www.readingaz.com/samples/preview.html>

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО НЕМСКИ ЕЗИК

Писменият кандидатстудентски изпит по немски език представлява тест, който се състои от два компонента. Тестът е съобразен с учебната програма по немски език за ниво А2 (общообразователна подготовка) във втори гимназиален етап на средното училище, както и с изискванията на Общата европейска езикова рамка.

На основата на 30 въпроса с избираем отговор в рамките на 90 минути се оценява едно от общо четирите основни речеви умения на кандидат-студентите: четене с разбиране, както и лексикалните и граматически знания, като максималният брой точки от двата компонента е 60.

За успешното полагане на кандидатстудентския изпит по немски език се изискват основни знания и умения, които отговарят на ниво А2 от Общата европейска езикова рамка.

Компонент 1 – четене с разбиране

Исходните текстове са подбрани тематично в следните области:

- Аз и другите (външен вид, облекло, характер, образование и интереси);
- Светът около мен (професии);
- Всекидневие (храни и напитки, пазаруване и мода, транспорт);
- Здраве и здравословен начин на живот (спорт и здраве, здравословно хранене);
- Природа и екология (географски обекти, опазване на околната среда);
- Моята родина и светът (България, ФР Германия, Австрия и Швейцария – обща информация; пътуване; празници и традиции).

За успешното изпълнение на този компонент се изисква внимателно прочит на текст на немски език, глобалното му и селективно разбиране и отговаряне на 5 въпроса с 3 варианта на множествен отговор към съдържанието на текста. Правилният отговор на всеки въпрос носи по 2 точки.

Максималният брой точки за този компонент е 10.

Компонент 2 – езикова компетентност

Езиковата компетентност на кандидат-студентите се проверява с граматико-лексикален тест, който се състои от 25 изречения. Оценяват с лексическите и граматическите знания на кандидат-студента. За всяко изречение има 3 варианта на отговори, от които трябва да се избере правилният отговор, който носи по 2 точки.

Максималният брой точки за този компонент е 50.

Граматика	
<p>Verb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Präsens • Reflexive Verben • Öfter auftretende Verben mit Präpositionen: <ul style="list-style-type: none"> - teilnehmen, telefonieren, helfen, einladen, fragen, gratulieren, - sich freuen, sich interessieren, sich entschuldigen, sich ärgern, sich bedanken, sich erinnern, sich treffen, sich unterhalten, sich verabschieden, sich erkundigen • Perfekt • schwache Verben • starke Verben • Perfekt mit haben • Perfekt mit sein <p>Substantiv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deklination • Dativ • Genitiv bei Eigennamen • Komposita <p>Pronomen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personalpronomen • Possessivpronomen • Reflexivpronomen 	<ul style="list-style-type: none"> • Indefinitpronomen man - auch bei Verbot und Erlaubnis • Demonstrativpronomen dieser – Nominativ, Akkusativ, Dativ <p>Adjektiv - prädikativer Gebrauch</p> <ul style="list-style-type: none"> • Steigerung einiger mit den Themen verbundenen Adjektive <p>Mengenangaben und Maßeinheiten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pfund • Grad – plus/minus <p>Zahlen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kardinalzahlen - 100 - 1000 • Ordinalzahlen <p>Präpositionen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wechselpräpositionen: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen • bei Verben des Zustands • bei Verben der Bewegung <p>Satz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Satzverbindung mit: • deshalb • dass, weil, wenn

Лексика

Включва основни лексикални единици, необходими за несложна комуникация по предвидените от програмата тематични области.

Общата оценка от конкурсния изпит е средноаритметична от оценките на двата компонента.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Крен, В./Пухта, Х. Учебна система „Ideen“, A1 – A2, „Едюкейшънъл център“ ЕООД

Мотта, Д./Ламбова, А. Учебна система „Deutsch echt einfach für Bulgarien“, A1 – A2, „КЛЕТ България“ ООД

Еванс, С. и колектив Учебна система „Menschen“, A1 – A2,
Едюкейшънъл център“ ЕООД

Мотта, Д/Петкова-Кесанлис, М. Учебна система „Exakt für Dich“,
A1 – A2, „КЛЕТ България“ ООД

Фрьолих, Б. и колектив Учебна система „Geni@l klick“, A1 – A2,
„КЛЕТ България“ ООД

Джин, Ф. и колектив Учебна система „Prima. Deutsch für Jugendliche“, A1 – A2, „Просвета – София“ АД

Мотта, Д. Учебна система „Magnet smart“, A1 – A2, „КЛЕТ
България“ ООД

Нибиш, Д. и колектив Учебна система „Schritte international Neu“
(1+2+3+4) A1 – A2, Едюкейшънъл център“ ЕООД

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО РУСКИ ЕЗИК

Писменият изпит по руски език представлява тест, съставен на базата на учебната програма по руски език за средното училище. За основа на разработваните материали по граматика и лексика е взето учебното съдържание по руски език за средните училища. Тестът има за цел да провери познанията на кандидат-студентите по основните граматични теми, изучавани в училище (имена – съществителни, прилагателни, местоимения, числителни; род, число, падеж, склонение, одушевеност и неодушевеност, глаголно управление, предложна и безпредложна употреба, степени за сравнение на прилагателните, пълни и кратки форми на прилагателните, склонение и употреба на местоименията и др.; глагол – спрежение, вид на глагола, глаголи за движение; наречия за покой и движение). Попълването на задачите от теста изисква познаване на основните теми за развитие на речта, изучавани в средното училище (Знакомство. Дом и семья. Возраст. Учеба. Профессия. Природа и путешествие и др.), и общоупотребимата лексика от текстовете в учебниците по руски език.

Тестът се състои от 4 компонента.

Първият компонент предвижда проверка на уменията на кандидат-студента за пълно и точно възприемане на съдържанието на текста.

Видове работа: откриване на определена информация чрез отговор на конкретни въпроси по текста.

Вторият компонент включва работа (аналогична на провежданата в училище) с отделни лексикални единици.

Видове задачи: подбор на синоними, антоними, подходящи по смисъл думи от различни части на речта, работа с устойчиви съчетания.

Третият компонент предлага комплекс от задачи, определящи степента на познаване на руската граматика (работа с конкретни граматични категории).

Четвъртият компонент съдържа задачи, разкриващи уменията на кандидат-студента да създава коректни в езиково отношение изречения (употреба на подходящи съюзи, съюзни думи, избор на смислово и граматично правилен край/начало на изречението и др.)

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Руски език. Сборник примерни тестове за кандидат-студенти / Ред. Д. Митев. Шумен: Университетско издателство “Епископ Константин Преславски”. ISBN 954-577- 352-9;978-954-577-352-5

Одобрените от МОН учебници по руски език за всички класове на средното училище.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО МАТЕМАТИКА

АЛГЕБРА И АНАЛИЗ

1. Естествени, цели, рационални, ирационални и реални числа. Абсолютна стойност (модул). Сравняване на числа.

2. Преобразуване на дробно-рационални изрази. Тъждествени преобразования на изрази. Формули за съкратено умножение. Доказване на тъждества и неравенства.

3. Степен с цял и рационален показател. Свойства на степените. Тъждествени преобразования на изрази, съдържащи степени с рационален показател. Решаване на показателни уравнения и неравенства.

4. Квадратен корен. Корен n -ти. Коренуване на произведение, частно, степен и корен. Основно свойство на корените.

5. Уравнения – корен на уравнение, еквивалентност на уравнения. Основни теореми за еквивалентност. Решаване на уравнения от първа степен с едно неизвестно и на квадратни уравнения. Формули на Виет за квадратно уравнение. Решаване на уравнения от по-висока степен, свеждащи се до линейни и квадратни уравнения. Разлагане на квадратен тричлен на линейни множители.

6. Системи уравнения от първа и втора степен с две неизвестни – решаване и изследване на решенията.

7. Неравенства с едно неизвестно и система линейни неравенства – решение и изследване на решенията. Теореми за еквивалентност на неравенства и системи линейни неравенства. Геометрично представяне на решенията върху числовата ос. Квадратни неравенства – решаване и изследване на решенията. Геометрично представяне на решенията върху числовата ос. Неравенства от по-висока степен и рационални неравенства. Метод на интервалите.

8. Решаване на уравнения и неравенства, съдържащи абсолютна стойност (модул) – основни методи за решаване.

9. Логаритъм – определение, свойства. Основни правила за логаритмуване. Формула за преминаване от една логаритмична основа към друга. Решаване на логаритмични уравнения и неравенства.

10. Числова функция – определение, дефиниционна област и множество от стойности на функция, графика на функция. Четни, нечетни, периодични функции. Свойства и графика на линейна, квадратна, показателна, логаритмична и тригонометрична функция.

11. Числови редици. Аритметична и геометрична прогресия – свойства. Формули за общия член и сумата на първите n члена. Граница на безкрайни числови редици.

12. Процент, проста и сложна лихва.

13. Граници на функции. Непрекъснатост. Производни. Теореми за производните. Геометричен смисъл на производната, уравнение на

допирателната (към графиката на функцията в точката), монотонност на функции. Локални екстремуми на функции. Най-голяма и най-малка стойност на функции. Изследване на функции.

14. Комбинаторика – комбинации, вариации, пермутации без повторения.

15. Вероятности и статистика – случайни събития, класическа вероятност, статистически ред, статистически средни, статистически диаграми.

ПЛАНИМЕТРИЯ, СТЕРЕОМЕТРИЯ И ТРИГОНОМЕТРИЯ

1. Еднаквост. Признаци за еднаквост на триъгълници. Успоредни прави. Успоредник – видове успоредници, свойства. Средна отсечка в триъгълника и трапеца.

2. Окръжност и ъгъл. Централен, вписан и периферен ъгъл – свойства. Допирателна към окръжност – свойства. Свойства на секущите на окръжност, които минават през точка, нележаща на нея.

3. Триъгълник. Забележителни точки в триъгълника: център на описана окръжност, център на вписана окръжност, медицентър, ортоцентър – свойства. Метрични зависимости в правоъгълен триъгълник.

4. Вписан в окръжност и описан около окръжност четириъгълник – свойства.

5. Подобност. Признаци за подобност на триъгълници. Теорема на Талес. Свойства на вътрешна и външна ъглополовяща в триъгълника. Връзка между лицата на подобните многоъгълници.

6. Тригонометрични функции: синус, косинус, тангенс, котангенс. Основни тригонометрични тъждества. Тригонометрични зависимости в правоъгълния триъгълник. Тъждествени преобразувания на тригонометрични изрази. Тригонометрични уравнения.

7. Косинусова теорема. Синусова теорема. Метрични зависимости в триъгълник. Решаване на произволен триъгълник.

8. Лице на триъгълник, четириъгълник и правилен многоъгълник. Дължина на окръжност и лице на кръг и частите му.

9. Взаимно положение на две прави, права и равнина и на две равнини в пространството. Ъгъл, определен от две кръстосани прави. Ос на две кръстосани прави. Ос-отсечка. Ъгъл, определен от права и равнина. Перпендикулярност на права и равнина. Линеен ъгъл на двустенен ъгъл. Перпендикулярни равнини.

10. Призма, паралелепипед, пирамида, пресечена пирамида – свойства. Формули за лицата на повърхнините и обемите им. Свойства на успоредното сечение на пирамидата. Вписани и описани тела.

11. Цилиндър, конус, пресечен конус и сфера. Формули за лицата на повърхнините и обемите им. Вписани и описани тела. Ротационни тела.

12. Екстремални задачи в планиметрията и в стереометрията.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Действащите учебници по математика за задължителна и профилирана подготовка.
2. Коларов, К., Петков, П., Арнаудов, П., Арнаудова, Л., Петкова, М., Сборник задачи по алгебра 7.-12. клас, Интеграл, Добрич, 2009
3. Коларов, К., Христо, Л., Сборник задачи по геометрия 7.-12. клас, Част I, Интеграл, Добрич, 2004
4. Коларов, К., Христо, Л., Сборник задачи по геометрия 7.-12. клас, Част II, Интеграл, Добрич, 2015
5. Николов, Й., Станков, Д., Първулов, С., Математика за кандидат студенти. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2005.
6. Портев, Л., Иванов, Ив., Николов, Й. и др. Математика (Учебно помагало за държавен зрелостен и кандидатстудентски изпит в 4 части: Част I. Алгебра; Част II. Геометрия; Част III. Функции; Част IV. 20 примерни теми за ДЗИ с решения). Пловдив: Летера, 2003–2004.
7. Сборник задачи по математика за кандидат-студенти:
 - 1) Алгебра. София: Регалия 6, 1998.
 - 2) Планиметрия. София: Регалия 6, 1999.
 - 3) Стереометрия. София: Регалия 6, 2000.
8. <https://bg.khanacademy.org/>

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ИНФОРМАТИКА

Кандидатстудентският изпит по информатика представлява тест, в писмена или електронна форма, по избор на кандидата. За всеки въпрос от теста се предлагат четири възможни отговора, от които само един е верен. Ако не е посочен отговор на конкретен въпрос, въпросът се счита за стрешен. При решаване на писмен тест, задължително се използва химикал със син цвят, като се забранява изписването на имената на кандидатстудента или други отличителни знаци, водещи до нарушаване на анонимността на кандидат-студента. По време на изпита се забранява използването на помощни материали и технически средства.

Учебно съдържание

Кандидатстудентският изпит по информатика се провежда на базата на учебния материал, изучаван в първо (задължително) равнище на общообразователната подготовка, и част от материала, изучаван във второ (профилирано) равнище. Той се базира на следното учебно съдържание:

Формални математически модели

1. Позиционни бройни системи. Преминаване от една бройна система в друга. Двоична позиционна бройна система. Аритметика в двоична бройна система.
2. Информация. Данни. Основни единици за измерване на информация.

Компютърни системи и мрежи

3. Функционална структура и развитие на компютърните системи.
4. Компютърна архитектура на Джон фон Нойман – основни принципи.
5. Централен процесор.
6. Оперативна памет.
7. Периферни устройства.
8. Компютърни мрежи. Потребители и достъп до ресурси. Видове локални мрежи. Глобални компютърни мрежи.
9. Интернет – същност, технически и технологически аспекти. Основни услуги и протоколи. Видове достъп до интернет. Адреси в интернет.

Операционни системи

10. Операционна система с графичен потребителски интерфейс. Понятия, обекти и организация. Файлова система.
11. Видове операционни системи.

Компютърни технологии

12. Компютърна обработка на текстове. Основни понятия. Програми за обработка на текст – възможности и предназначение. Основни файлови формати при компютърната текстообработка.

13. Дейности при изграждане на текстов документ – въвеждане, редактиране, форматиране, съхраняване, отпечатване, вмъкване на обекти.

14. Компютърна графика. Видове. Графични редактори. Основни графични формати за файлове при съхраняване на графично изображение. Създаване и обработване на графично изображение.

15. Електронни таблици. Предназначение, структура и основни дейности в електронната таблица. Програми за управление на електронни таблици. Моделиране.

16. Данни в електронната таблица – типове и формати. Въвеждане, редактиране и форматиране. Сортиране, търсене, замяна и средства за защита на данни.

17. Формули в електронна таблица. Вградени функции. Относително и абсолютно адресиране. Диаграми.

18. База от данни – основни понятия. Системи за управление на бази от данни. Модели на данни. Релации.

19. Работа в база от данни. Основни обекти. Основни типове данни. Генериране на запитвания, проектиране на формуляри и създаване на отчети.

20. Компютърна презентация – същност и структура. Слайд – структура и дизайн. Основни елементи – текст, линии, форми, текстури, цветове. Ефекти.

21. World Wide Web – същност и функциониране. Браузери.

22. Web страница – същност, предназначение и елементи. Технологии за създаване.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Държавни образователни изисквания в сила за учебниците по информатика и информационни технологии в сила за учебната 2006/2007.

2. *Г. Момчева, Т. Глушкова, Р. Маринова.* Информатика за 8. клас. Булвест 2000, 2017.

3. *Кр. Манев, Нели Манева, Коста Гъров.* Информатика за 8 клас, Изкуства, София 2017

4. И други одобрени учебници по информатика за средното училище, по действащите учебни програми.

5. *Г. Момчева, Е. Ковачева, Кр. Харизанов, Ангел Ангелов - Ачо, В. Дафчева, Т. Сребрева.* Информационни технологии за 8. клас. Булвест 2000, 2017.
6. *Ангел Ангелов - Ачо, Е. Ковачева, Кр. Харизанов, В. Дафчева, Т. Сребрева.* Информационни технологии за 9. клас. Булвест 2000, 2018.
7. *Е. Стефанова, М. Николова, Д. Митева, Ф. Петров, Н. Николова.* Информационни технологии 8 клас, Просвета 2017.
8. *К. Гъров, Ст. Анева, Г. Стоицов, Е. Тодорова, Д. Данаилов.* Информационни технологии 9 клас, Изкуства 2018.
9. И други одобрени учебници по информационни технологии за средното училище, по действащите учебни програми.
10. *Ангел Ангелов-Ачо, Кр. Харизанов, Т. Сребрева, Д. Чардакова, М. Кирилова.* "Информационни технологии за 12. клас – профилирана подготовка. Модул 3. УЕБ ДИЗАЙН", Издателство Клет, София 2021.
11. *Ангел Ангелов-Ачо, Кр. Харизанов, Т. Сребрева, Д. Чардакова, В. Дукова, М. Кирилова.* "Информационни технологии за 11. клас – Профилирана подготовка - Модул 2 - Мултимедия", Издателство Клет, София 2020.
12. *А. Ангелов, Г. Тупаров, Д. Тупарова, К. Марчева, Р. Георгиева.* Информационни технологии за 11. клас - профилирана подготовка Модул 1: Обработка и анализ на данни, Просвета 2020.
13. И други одобрени учебници по информационни технологии – профилирана подготовка за средното училище, по действащите учебни програми.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ИКОНОМИКА

1. **Предмет и структура на икономическата теория.** Основният икономически проблем. Потребности, блага, ресурси. Оскъдност и алтернативни разходи. Граница на производствените възможности. Основни раздели на икономическата теория.

2. **Форми на икономическа организация.** Основни проблеми на икономиката. Традиционна икономика. Централно управлявана и пазарна икономика. Смесена икономика.

3. **Пазарно търсене и пазарно предлагане.** Индивидуално и пазарно търсене. Закон за търсенето и крива на търсенето. Фактори на търсенето. Еластичност на търсенето. Закон за предлагането и крива на предлагането. Фактори на предлагането. Еластичност на предлагането.

4. **Механизъм на пазарно равновесие.** Равновесна цена и равновесно количество. Дефицит и излишък. Нарушаване и възстановяване на пазарното равновесие. Моментно, краткосрочно и дългосрочно пазарно равновесие.

5. **Потребителско поведение.** Полезност и потребителски избор. Обща и пределна полезност. Закон за намаляващата пределна полезност. Криви на безразличието. Бюджетни ограничения. Равновесие на потребителя.

6. **Фирмена организация на стопанската дейност.** Същност и основни характеристики на фирмата. Класификация на фирмите. Еднолични фирми. Дружествени фирми. Акционерни дружества.

7. **Производство и производствена функция.** Фактори и резултати на производството. Производствена функция на фирмата. Оптимизиране на производството в краткосрочен и дългосрочен период. Закон за намаляващата възвръщаемост.

8. **Приходи и разходи на фирмата.** Приходи и доходи на фирмата. Общ, среден и пределен приход. Производствени разходи на фирмата. Нормална и икономическа печалба. Разходите на фирмата в краткосрочен и дългосрочен период.

9. **Съвършена конкуренция.** Фирмено предлагане при съвършена конкуренция. Максимизиране на печалбата на фирмата.

10. **Несъвършена конкуренция.** Чист монопол. Антимонополно регулиране.

11. **Несъвършена конкуренция.** Монополистична конкуренция. Олигопол.

12. **Ценообразуване на производствените фактори.** Търсене и предлагане на производствени фактори. Факторен доход – трансферен доход и икономическа рента.

13. **Пазар на труда.** Търсене, предлагане и равновесие на трудовия па-

зар. Работната заплата като факторен доход. Влияние на синдикатите върху пазара на труда.

14. **Брутен продукт.** Същност и видове брутен продукт: брутен национален продукт и брутен вътрешен продукт. Подходи за измерване на brutния продукт. Номинален и реален брутен продукт. Други индикатори на икономическата активност.

15. **Цикличност на икономическото развитие.** Същност и причини за икономическите цикли. Бизнес цикъл – основни фази. Особенности на съвременния икономически цикъл.

16. **Инфлация.** Същност и измерване. Причини за инфлацията. Видове инфлация. Последиди от инфлацията. Антиинфлационна политика.

17. **Заетост и безработица.** Същност и структура на заетостта. Безработица – същност и измерване. Видове безработица. Пълна заетост и естествено равнище на безработицата. Регулиране на заетостта и безработицата.

18. **Фискална политика.** Същност, цели и инструменти на фискалната политика. Видове фискална политика. Данъчно облагане – основни принципи. Видове данъци. Държавен бюджет. Бюджетен дефицит и държавен дълг.

19. **Пари и банки.** Същност и функции на парите. Еволюция на парите. Банкова система – структура и функции. Търсене и предлагане на пари. Паричен пазар.

20. **Парична политика.** Централна банка – статут и функции. Цели и инструменти на паричната политика. Видове парична политика. Парична политика в България. Валутен борд.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

А. Основна

1. *Якимова, И. и колектив, Под общ ред. на Зоя Младенова.* Микроикономика, Изд. СТЕНО, Варна, 2012

2. *Владимиров, Вл. и колектив.* Макроикономика. Изд. СТЕНО, Варна, 2010.

3. *Тонев, М., Димитрова, Т.* Макроикономика. УИ „Епископ К. Преславски, Шумен, 2015

4. *Спасов, Тр., Пл. Пашов.* Обща теория на пазарното стопанство. Макроикономика. София: Нова звезда, 2002.

5. *Йорданов, Й.* Микро- и макроикономика. Шумен: УИ Епископ Константин Преславски, 2004.

Б. Допълнителна

6. *Владимиров, В. и др.* Макроикономика, В., 2015 г.

7. *Колев К. и др.* Макроикономика. Сборник тестове, задачи, въпроси, В., 2016 г.

8. *Колев, К. и др.* Микроикономика. Сборник тестове и задачи, В., 2013 г.

9. *Колев, К., и колектив.* Сборник по макроикономика: Тестове, задачи, въпроси. Изд. Стено, Варна, 2011.

10. *Кънев, М. и др.* Макроикономика. Учебник за техникумите по икономика и търговия. София: Мартилен, 2000.
11. *Кънев, М. и др.* Микроикономика. Учебник за техникумите по икономика и търговия. София: Мартилен, 2000.
12. *Маевров, Х, и колектив.* Сборник по микроикономика: Тестове, задачи, въпроси, Изд. Стено, Варна, 2009.
13. *Младенова, З. и др.* Микроикономика, В., 2012 г.
14. *Младенова, З. и др.* Сборник по микроикономика, В., 2016
15. *Тонев М., Димитрова Труфка,* Макроикономика, Шумен, 2015

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ФИЗИКА

Конкурсният изпит по физика е писмен. При подготовката могат да се ползват учебниците по физика за средното училище, издадени след 1993 г.

КИНЕМАТИКА. Описание на движението на материална точка. Относителност на скоростта и ускорението. Закони за скоростта и пътя при праволинейни равнопроменливи движения. Свободно падане, закони.

ДИНАМИКА. Първи принцип на динамиката. Инертност, импулс на телата, маса. Закон за запазване на импулса. Втори принцип на динамиката. Принцип на суперпозиция на силите. Трети принцип на динамиката.

РАБОТА И ЕНЕРГИЯ. Механична работа. Консервативни сили. Кинетична енергия. Потенциална енергия. Пълна механична енергия. Закон за запазване на пълната механична енергия. Мощност. Коефициент за полезно действие.

МЕХАНИКА НА ФЛУИДИТЕ. Движение на идеален флуид. Стационарно движение на флуида. Уравнение за непрекъснатост. Закон на Бернули. Ламинарно и турбулентно движение.

ОСНОВИ НА ТЕРМОДИНАМИКАТА. Термодинамична система и начини за нейното описание. Основни термодинамични параметри. Вътрешна енергия и начини за нейното изменение. Първи принцип на термодинамиката.

СТРОЕЖ И СВОЙСТВА НА ГАЗОВЕТЕ. Газообразно състояние на веществото. Идеален газ. Основни газови закони. Уравнение за състоянието на идеален газ.

ЕЛЕКТРОСТАТИКА. Електростатично взаимодействие. Закон на Кулон. Електрично поле. Интензитет, потенциал и напрежение на полето. Диелектрик в електростатично поле. Проводник в електростатично поле. Кондензатори.

ЕЛЕКТРИЧЕСТВО. Електричен ток. ЕДН. Закон на Ом за част от веригата. Закон на Ом за затворена електрична верига. Съпротивление.

ЕЛЕКТРОМАГНИТНИ ЯВЛЕНИЯ. Магнитно взаимодействие на постоянни токове. Магнитно поле. Магнитна индукция. Поток на магнитната индукция. Електромагнитна индукция. Индуцирано електродвижещо напрежение. Електромагнитно поле. Самоиндукция.

МЕХАНИЧНИ ТРЕПТЕНИЯ И ВЪЛНИ. Хармонично трептене. Енергия на хармоничното трептене. Период и честота на математично и пружинно махало. Затихващи и принудени трептения. Резонанс. Механични вълни. Интерференция и дифракция на вълните.

ЕЛЕКТРОМАГНИТНИ ТРЕПТЕНИЯ И ВЪЛНИ. Електрически трептящ кръг. Свободни електромагнитни трептения. Затихващи и принудени електромагнитни трептения. Електромагнитни вълни.

ОПТИКА. Природа на светлината. Отражение и пречупване на светлината. Закон на Снелиус. Пълно вътрешно отражение. Интерференция и дифракция на светлината. Светлината като електромагнитна вълна. Фотоелектричен ефект. Фотони. Квантова природа на светлината.

ФИЗИКА НА МИКРОСВЕТА. Структура на атома. Енергетични нива на електроните в атома. Обяснение на атомните спектри. Атомно ядро. Радиоактивност.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. *Максимов, М.* Сборник от задачи по физика и астрономия за 8., 9. и 10. клас. Клет България, 2022.
2. *Иванов В.* Физика и астрономия за 11. клас - профилирана подготовка: Модул 2: Поле и енергия, Просвета, 2020
3. *Петков И.* Физика и астрономия за 11. клас - профилирана подготовка : Модул 3: Експериментална физика, Просвета, 2020
4. *Бенова, Е., и др.* Физика и астрономия за 10. клас, Педагог 6, 2019
5. *Златкова, Е., Дянков, Г., Илиева, Е.,* Сборник със задачи и тестове по физика и астрономия за 7. клас (по учебната програма за 2021/2022 г.), Анубис, 2018.
6. *Борисова, И., Райчева А.,* Сборник задачи и тестове по физика и астрономия за 9.-10. клас, Регалия 6, 2019.
7. *Райчева, А., Лачкова, Е.,* Сборник задачи и тестове по физика и астрономия за 8. клас, Регалия 6, 2018.
8. *Райчева, А.,* Сборник задачи и тестове по физика и астрономия за 7. клас, Регалия 6, 2018.
9. *Цеков, Хр. и др.* Физика и астрономия за 11 клас, Профилирана подготовка, Педагог 6, 2009.
10. *Максимов, М.,* Основи на физиката 1 и 2 част, Булвест, 2010
11. *Борисова, И.* Физика и астрономия. Тестове и задачи 8 - 11 клас, Регалия 6, 2011.
12. *Милкоева Б., Беев Д.* Справочник по физика и астрономия за 4. - 12. клас, Сънрей Профешънъл, ИК „Вега 74“, 2011

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ХИМИЯ

1 Строеж на атома. Атомно ядро. Химичен елемент от гледище на теорията за строежа на атома. Изотопи. Строеж на електронната обвивка.

2. Периодичен закон и периодична система в светлината на теорията за строежа на атома. Структура на периодичната система и изменение на химичния характер на елементите по периоди и групи.

3. Химични елементи – обща характеристика. Строеж на атомите на химичните елементи. Валентност и степен на окисление. Химичен характер на елементите.

4. Химична връзка. Причини за свързване на атомите. Видове химични връзки. Същност.

5. Прости вещества – състав, строеж, физични и химични свойства. Значение и приложение в практиката.

6. Оксиди. Състав и строеж. Видове. Физични свойства. Най-характерни химични взаимодействия на видовете оксиди. Приложение на оксидите в практиката.

7. Хидроксиди – определение и класификация. Химичен състав и строеж. Физични и химични свойства. Приложение в практиката.

8. Безкислородни киселини – определение. Елементен състав и строеж. Физични и химични свойства. Практическо приложение на безкислородните киселини.

9. Оксокиселини – определение. Химичен състав и строеж. Физични и химични свойства. Практическо приложение на оксокиселините.

10. Соли – определение. Получаване на соли. Класификация на солите според химичния им състав. Строеж и свойства на солите. Разпространение в природата и практическо приложение.

11. Термохимия. Топлинни ефекти на химичните реакции. Закони в термохимията.

12. Химична кинетика. Скорост на химичните реакции – изразяване на скоростта на химичните реакции. Фактори, от които зависи скоростта на химичните реакции: концентрация на веществата (кинетично уравнение на скоростта), температура (активираща енергия, енергетичен ход на химичните реакции), налягане, катализатори. Механизъм на химичните реакции.

13. Катализа. Видове каталитични процеси. Особеност на катализаторите и тяхното действие. Природа на каталитичното действие. Значение на каталитичните процеси.

14. Химично равновесие. Обратими и необратими процеси. Състояние на химично равновесие – особености. Фактори, които влияят на химичното равновесие. Принцип на Льо Шателие–Браун.

15. Разтвори на електролити. Същност на електролитната дисоциация, механизъм. Силни и слаби електролити. Групиране на електролитите

според теорията на Арениус. Електролитна дисоциация на водата, водороден показател. Йоннообменни реакции.

16. Окислително-редукционни процеси – същност. Ред на относителната активност на металите и неметалите. Окислително-редукционни процеси под действие на електричния ток – електролиза на разтвори и стопилки. Приложение на електролизните процеси.

17. Теория за строежа на органичните съединения. Структурна теория – същност. Развитие на структурната теория – стереохимична теория и електронни представи за строежа на органичните съединения.

18. Алкани, алкени и алкини – строеж, изомерия, хомоложни редове. Физични и химични свойства. Получаване, значение и употреба.

19. Бензен. Състав и строеж на молекулата. Свойства на бензена. Получаване и приложение в практиката.

20. Хидроксилни производни на въглеродородите. Етанол, глицерол, фенол – сравнително разглеждане на свойствата и строежа на молекулите. Получаване и приложение в практиката.

21. Карбонилни производни на въглеродородите. Сравнително разглеждане на строежа, физичните и химичните свойства на мравчен алдехид и ацетон. Получаване и употреба в практиката.

22. Карбоксилни киселини. Молекулен строеж и свойства на мастни едноосновни и ароматни киселини – сравнително разглеждане. Получаване и употреба.

23. Мазнини. Състав и строеж. Разпространение и получаване. Свойства и употреба.

24. Въглехидрати. Класификация на въглехидратите. Състав и строеж. Свойства на монозахариди, дизахариди, полизахариди. Значение и приложение.

25. Азотосъдържащи органични съединения. Строеж и свойства. Значение и приложение.

26. Аминокоселини. Полипептиди. Белтъци. Състав, строеж, свойства и значение.

27. Високомолекулни съединения. Полимери. Състав, строеж и свойства на полимерите. Методи за получаване на полимери. Полимерни материали – пластмаси, каучук и химични влакна.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

При подготовката за изпита кандидат-студентите следва да използват учебниците и учебните помагала по Химия и опазване на околната среда, одобрени от Министерство на образованието и науката, за

VII, VIII, IX, X, XI и XII класове:

1. *Бенева, С., Костадинов, М., Даналев, Д. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 7. клас, Булвест 2000, С., 2018.

2. *Бенева, С., Костадинов, М., Даналев, Д. и колектив.* Книга за учителя. Химия и опазване на околната среда за 7. клас, Булвест 2000, С., 2018.

3. *Бенева, С., Костадинов, М., Даналев, Д. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 8. клас, Първа част за 9. клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, Булвест 2000, С., 2017.

4. *Бояджиева, Е., Кирова, М., Павлова, М. и колектив.* Съвременни аспекти на обучението по химия и опазване на околната среда за 8. клас. Книга за учителя, Педагог 6, С., 2017.

5. *Боянова, Л., Манева, Р. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 8. клас, Просвета, С., 2017.

6. *Боянова, Л., Николов, К. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 8. клас, Просвета Плюс, С., 2017.

7. *Боянова, Л., Николов, К. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 7. клас, Просвета Плюс, С., 2018.

8. *Боянова, Л., Николов, К. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 8. клас, Първа част за 9. клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, Просвета Плюс ЕООД, С., 2017.

9. *Даналев, Д., Костадинов, М. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 9. клас, За профилирано и професионално образование с интензивно изучаване на чужд език, Булвест 2000, С., 2018.

10. *Димова, Й., Герова, Е., Недялкова, Л.* Химия и опазване на околната среда за 7. клас, Просвета, основано 1945, С., 2018.

11. *Кирова, М., Бояджиева, Е., Иванова, В.* Активно и интерактивно обучение по Химия и опазване на околната среда – 7. и 8. клас, Педагог 6, С., 2011.

12. *Манев, С., Атанасов, К., Михова, Л.* Химия и опазване на околната среда за 8. клас. Книга за учителя, Просвета, С., 2017.

13. *Петров, Г.* Органична химия, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С., 2006.

14. *Цаковски, С., Генджова, А. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 9. клас – Втора част за 9. клас при обучение с интензивно изучаване на чужд език, изд. къща „Анубис“, С., 2019.

15. *Боянова, Л., Николов, К. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 10. клас, Просвета, основано 1945, С., 2019.

16. *Донкова, Б., Делчев, В., Манолов, И. и колектив.* Химия и опазване на околната среда за 10. клас, Булвест 2000, С., 2018, „Клет България“ ООД, С., 2019.

17. *Боянова, Л., Николов, К., Бенева, С., Хинева, А.* Химия и опазване на околната среда за 11. клас, Учебник, Профилирана подготовка, модул 1. Теоретични основи на химията, Просвета, С., 2020.

18. Боянова, Л., Николов, К., Бенова, К., Хинева, А. Химия и опазване на околната среда за 11. клас, Книга за учителя, Профилирана подготовка, модул 1. Теоретични основи на химията, Просвета, С., 2020.

19. Боянова, Л., Николов, К., Бенова, К., Хинева, А. Химия и опазване на околната среда за 11. клас, Книга за учителя, Профилирана подготовка, модул 2. Химия на неорганичните вещества, Просвета, С., 2020.

20. Ташева, Д., Атанасов, К. Химия и опазване на околната среда за 12. клас, Учебник, Профилирана подготовка, модул 3. Химия на органичните вещества, Просвета, С., 2021.

21. Ташева, Д., Атанасов, К. Химия и опазване на околната среда за 12. клас, Книга за учителя, Профилирана подготовка, модул 3. Химия на органичните вещества, Просвета, С., 2021.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО БИОЛОГИЯ

Структурна организация на човешкия организъм. Равнища на организация на човешкия организъм. Тъкани – епителна, съединителна, мускулна и нервна тъкани. Храносмилателна система на човека – устройство и функции на устната кухина, стомаха и червата. Дихателна система на човека – устройство и функции, дихателни движения и газова обмяна. Отделителна система на човека – устройство и функции. Сърдечносъдова система на човека – сърце и кръвоносни съдове, сърдечна дейност, кръв, кръвни групи. Иmunна система. Иmunитет – видове. Опорно-двигателна система на човека – функции, устройство на кости и стави, скелет, скелетни мускули. Полова система на човека – устройство и функции на мъжка и женска полова система, оплождане и индивидуално развитие. Нервна система на човека – устройство и функции. Рефлексна дъга, рефлекс, видове рефлeksi. Гръбначен и главен мозък – устройство и функции. Висша нервна дейност. Ендокринна система на човека – хипофиза, щитовидна жлеза, околотитовидни жлези, надбъбречни жлези, задстомашна жлеза и полови жлези. Регулация и хомеостаза. Сетивни системи – отдели. Зрителна и слухова сетивна система – устройство и функции. Сетивни системи за равновесие и движение. Система за общата сетивност. Вкусова и обонятелна сетивна система. Кожа – устройство и функции.

Химичен състав на живата материя. Единство в химичния състав на неживата и живата материя. Химичен състав на клетката. Неорганични съединения. Органични съединения. Липиди и въглехидрати – видове и функции. Белтъци – функции. Състав и равнища на организация на белтъчната молекула. Ензими – свойства, механизъм на ензимното действие, фактори влияещи върху ензимната активност. Нуклеинови киселини – видове, структура и функции.

Надмолекулни комплекси. Вируси – устройство, възпроизводство и разпространение.

Структура и процеси в клетката. Клетката – основна единица на живота, клетъчна теория. Прокариотна клетка. Устройство на бактериите и основни жизнени процеси. Еукариотна клетка – устройство. Клетъчни мембрани – устройство и функции. Цитоплазма. Клетъчни органели – едномембранни, двумембранни и немембранни. Структура и функции на клетъчните органели. Клетъчно ядро. Хромозоми – структура, видове хромозоми, хромозомен набор. Метаболитни процеси – същност на метаболизма. Видове обмяна на веществата – автотрофни и хетеротрофни организми, аеробни и анаеробни организми. Катаболитни процеси – гликолиза, цикъл на Кребс, окислително фосфорилиране. Анаболитни процеси. Фотосинтеза – механизъм, фази и значение. Генетични процеси в

клетката – репликация (синтез на ДНК), транскрипция (синтез на РНК), трансляция (синтез на белтък).

Възпроизводство на клетката. Делене на клетката – амитоза и митоза. Митотичен цикъл. Мейоза – същност и значение. Жизнен цикъл на клетката – клетъчна диференциация.

Наследственост и изменчивост на организмите. Увод в генетиката – предмет, задачи, развитие и основни понятия в генетиката. Монохбридно и дихибридно кръстосване – закони на Мендел. Взаимодействие на гените. Взаимодействие между алелите на един ген (алелни взаимодействия). Взаимодействия между алелите на различни гени (неалелни взаимодействия). Генетика на пола – механизъм за определяне на пола. Изменчивост. Модификационна (фенотипна) изменчивост – същност, значение и норма на реакция. Мутационна (генотипна) изменчивост – мутагенни фактори. Видове мутации – генни, хромозомни и геномни мутации. Генетика на човека – предмет и методи на изследване. Генетични аномалии и заболявания при човека.

Размножаване, растеж и индивидуално развитие. Размножаване на животните и човека – същност и типове размножаване. Полово размножаване – гаметогенеза и оплождане. Индивидуално развитие на животните и човека. Зародишно развитие – стадии. Следзародишно развитие – пряко и непряко развитие. Продължителност на живот, стареене и смърт.

Популация, биоценоза, екосистема. Биосфера – същност, състав и структура. Равнища на организация на живата материя. Популация – основна форма на съществуване на вида. Същност, структура, свойства и динамика на популациите. Видове популации. Биоценоза. Същност и състав на биоценозата. Видове биоценози. Пространствена (морфологична) структура на биоценозата. Функционална структура на биоценозата – хранителни вериги и мрежи, екологични пирамиди. Екосистема. Структура и продуктивност на екосистемата. Видове екосистеми. Развитие на екосистемите – сукцесия, видове сукцесии, климакс. Кръговрат на веществата и поток на енергията.

Среди на живот и екологични фактори. Абиотични фактори на средата. Светлината, температурата и въздухът като екологични фактори. Водата и почвата като екологични фактори и среди на живот. Биотични фактори. Екологична ниша. Вътревидови и междувидови взаимоотношения. Положителни, неутрални и отрицателни взаимоотношения между популациите в биоценозата. Антропогенни фактори. Въздействия на човешката дейност върху биосферата. Глобални екологични проблеми.

Биологична еволюция. Хипотези за произхода на живота на Земята. Развитие на еволюционната идея. Теория на Дарвин за еволюцията. Изменчивостта и наследствеността като предпоставки за еволюцията. Фактори на еволюцията – изкуствен отбор, естествен отбор, борба за съществуване. Съвременна теория за еволюцията. Микроеволюция –

същност и елементарни еволюционни фактори. Вид – определение и критерии. Видообразуване – същност и видове. Макроеволюция – същност и начини на образуване на надвидови систематични групи. Основни насоки и пътища на еволюционния процес – биологичен прогрес и биологичен регрес. Място на човека в организмовия свят – фактори, определящи еволюцията на човека. Произход и еволюция на човека. Човешки раси. Доказателства за биологичната еволюция – палеонтологични, биогеографски, сравнителноанатомични, сравнителнофизиологични и сравнителноембриологични доказателства.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. *Шишиньова, М., М. Оджакова, А. Неделчева, А. Асенова, И. Враджалиева, Л. Банчева.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Анубис“, 112 стр., 2018 г., ISBN 9786192152604;
2. *Шишиньова, М., Л. Спасов, М. Оджакова, П. Йотовски, А. Неделчева, А. Асенова, И. Враджалиева, О. Русинова, Л. Банчева.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Анубис“, 247 стр., 2018 г., ISBN 9786192152680;
3. *Овчаров, В., О. Димитров, К. Йотовска, М. Христова, Т. Димитрова.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Булвест 2000“, 128 стр., 2018 г., ISBN 9789541829111;
4. *Овчаров, В., О. Димитров, К. Йотовска, М. Христова, Т. Димитрова.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Булвест 2000“, 252 стр., 2018 г., ISBN 9789541812303;
5. *Ишев, В., М. Панайотова, И. Михова-Нанкова.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Просвета АзБуки“, 92 стр., 2018 г., ISBN 9789543601417;
6. *Маркова, М., Д. Стрелчева, Р. Петкова.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Просвета“, 108 стр., 2018 г., ISBN 9789540136202;
7. *Цанова, Н. С. Томова.* Биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Педагог 6“, 128 стр., 2018 г., ISBN 9789543242009;
8. *Шишиньова, М., А. Неделчева, А. Асенова, И. Враджалиева, Л. Банчева.* Биология и здравно образование за 10 клас. Издателство „Анубис“, 192 стр., 2019 г., ISBN 9786192154356;
9. *Овчаров, В., К. Йотовска, М. Христова, Т. Димитрова.* Биология и здравно образование за 10 клас. Издателство „Булвест 2000“, 180 стр., 2019 г., ISBN 9789541813973;
10. *Ишев, В., З. Ваклева, Л. Боева.* Биология и здравно образование за 10 клас. Издателство „Просвета АзБуки“, 148 стр., 2019 г., ISBN 9789543601707;

11. *Часовникарова, Ц., Д. Симеоновска, М. Славова, Р. Петкова.* Биология и здравно образование за 10 клас. Издателство „Просвета“, 170 стр., 2019 г., ISBN 9789540138527;
12. *Цанова, Н., С. Томова.* Биология и здравно образование за 10 клас. Издателство „Педагог 6“, 178 стр., 2019 г., ISBN 9789543242184;
13. *Цанова, Н., С. Томова, Н. Райчева.* Тестове за проверка и оценка по биология и здравно образование за 9 клас. Издателство „Педагог 6“, 64 стр., 2019 г., ISBN 9789543242337;
14. *Цанова, Н., С. Томова, Н. Райчева.* Тестове за проверка и оценка по биология и здравно образование за 10 клас. Издателство „Педагог 6“, 64 стр., 2019 г., ISBN 9789543242344;
15. *Овчаров, В., О. Димитров, К. Йотовска, М. Христова, Т. Димитрова.* Самоучител по биология и здравно образование за зрелостници и кандидат-студенти. Общобразователна подготовка 8.- 10. клас. Издателство „Клет България“, 208 стр., 2023 г., ISBN 9789543447312;
16. *Ангелова, В., С. Китанова, А. Милушев.* Задачи и тестове за държавен зрелостен изпит по биология и здравно образование - профилирана подготовка. Издателство „Просвета“, 112 стр., 2022 г., ISBN 9789540141954;
17. *Костова, З., И. Масларски.* Задачи за подготовка за матура по биология и здравно образование - профилирана подготовка. Издателство „Регалия 6“, 208 стр., 2022 г., ISBN 9789547453548;
18. *Шишиньова, М., М. Оджакова, И. Враджалиева, Л. Банчева, П. Борисова.* Тестове по биология и здравно образование за 9. – 10. клас. В помощ на зрелостника. Издателство „Анубис“, 224 стр., 2006 г.;
19. *Бъчварова Д., Ал. Дойчинов, Д. Каменов.* Тестове по биология за кандидат-студенти. Издателство "Фабер", 200 стр., 2010 г., ISBN 9789544002404.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

1. **Географско положение, граници и големина.** Същност, особености и значение на географското положение. Оценка на географското положение – астрономическо, природно-географско, икономическо, политико-географско, екологично. Промени в териториалния обхват на България. Характеристика на държавните граници.

2. **Релеф.** Геоложки строеж и палеогеографско развитие на релефа. Характеристика на съвременния релеф – денудационни заравнености, речни и морски тераси, ледников релеф, карст, льос. Геоморфоложки области.

3. **Полезни изкопаеми.** Значение. Видове. Закономерности в географското разпространение. Количествена и качествена характеристика на основните видове полезни изкопаеми – горивни, рудни и нерудни. Енергийни и минерални суровинни ресурси.

4. **Климат.** Фактори, обуславящи климата на страната. Количествена и качествена характеристика и териториално разпределение на основните климатични елементи. Климатични области.

5. **Води.** Повърхностни води – реки и езера. Хидроложки области. Подземни води – грунтови, артезиански, карстови, минерални. Водни ресурси. Екологични проблеми при тяхното използване.

6. **Почви, растителност и животински свят.** Почви – обща характеристика. Типове почви в България. Почвени области. Почвени ресурси. Опазване на почвите. Растителност. Основни типове. Хоризонтално и вертикално зонирание на растителността. Стопанско значение. Животински свят. Зоогеографски области. Биоресурси. Опазване на растителността и животните.

7. **География на населението.** Брой, естествено движение, възрастова структура, трудови ресурси и заетост. Териториално разпределение и географска гъстота.

8. **География на селищата.** Фактори за възникване и развитие на селищата. Селищна мрежа. Класификация на селищата и градовете. Урбанизация. Същност, възникване и развитие.

9. **География на производството на зърнени храни.** Значение. Фактори за развитие и териториално разпределение. Основни подотрасли. Райони.

10. **География на производството на технически култури, зеленчукопроизводството и лозарството.** Значение. Фактори за развитие и териториално разпределение. Основни подотрасли. Райони.

11. **География на енергетиката.** Възникване и развитие. Добив на енергийни източници. Производство на електроенергия и видове електроцентрали. Енергийни райони. Основни проблеми в развитието на енергетиката.

12. **География на металургията** Същност, значение и особености. Условия и фактори за развитие. Отраслова структура. Възникване, добив на руди на черните метали, развитие и териториална организация на черната металургия. Възникване, добив на руди на цветните метали, развитие и териториална организация на цветната металургия. Проблеми и тенденции).

13. **География на леката промишленост** (Значение и фактори за развитие. Отраслова характеристика. Райони. Основни проблеми и тенденции) и **хранително-вкусовата промишленост** (Същност и значение. Фактори за развитие и териториално разположение. Основни проблеми и тенденции за развитие. Райони).

14. **География на транспорта на България.** Значение и място на транспорта в системата на националното стопанство. Видове транспорт.

15. **География на туризма на България.** Значение. Туристически ресурси. Материално-техническа база на туризма. Развитие на туризма. Видове туризъм. Туристическо райониране.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. *Георгиева, Н., Д. Владев*, География на България – развити теми и разширени план-конспекти. Велико Търново: Фабер, 2007.

2. *Дерменджиева, С., М. Пенерлиев, Р. Владева, Св. Станкова, Д. Владев, Н. Ченкова*. География на България. Тренировъчни тестови варианти за кандидат-студенти. Велико Търново: Ивис, 2012, 2013, 2014.

3. *Дерменджиева, С., П. Събева, Н. Попов, К. Стойчев и др.* География и икономика за 10 клас. София: Просвета – София АД, 2019.

4. *Кръстев, Т., Св. Станкова*. Природна география на България и Черно море. Шумен: УИ „Епископ К. Преславски“, 2008.

5. *Мандова-Русинчовска, Ц. Заркова*. География и икономика за 10 клас. София: СД Педагог 6, 2019.

6. *Патарчанова, Е., П. Патарчанов, К. Ангелова, В. Стоева*. География и икономика за 12 клас – профилирана подготовка. Модул 5: България и регионална политика. София: Клет България, 2021.

7. *Пенин, Р., Т. Трайков, Д. Желев, В. Стоянова*. География и икономика за 10 клас. София: Клет България ООД, София, 2019.

8. *Попов, А., П. Лаков, К. Найденов, С. Стойчев*. География и икономика за 10 клас. София: Клет България ООД, 2019.

9. *Русев, М., И. Дреновски, Г. Иванова, Ц. Ценова и др.* География и икономика за 10 клас. София: Архимед 2 ЕООД, 2019.

10. *Симеонов, Д., Д. Симеонова*. География на България – стопански, социални и регионални особености. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2021.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

1. **Измерения на свободата.** Същност, критерии и видове - позитивна и негативна свобода. Личност и свобода. Свободен избор.

2. **Демокрацията.** Видове - пряка и представителна. Форми на представителната демокрация – парламентарна монархия, президентска република, парламентарна република. Лигитимност – делиберативна демокрация и демокрация на участието. Тоталитаризъм и демокрация.

3. **Управление и власт.** Форми на власт - власт на силата, власт на нормите, демократична власт. Разделение на властите. Структура и функции на основните институции в Република България. Държавни и местни институции. Местно самоуправление. Популизъм. Избирателни системи. Мажоритарен и преференциален вот.

4. **Законност и право.** Права на човека. Видове права. Институции, гарантиращи правата на човека – Омбудсман, Конституция, Европейска конвенция за закрила правата на човека, комисия на ООН по правата на човека. Документи, защитаващи правата на човека.

5. **Гражданинът в гражданското общество.** Общество, гражданско общество и държава. Гражданин и поданик. Европейско гражданство. Граждански права и отговорности. Гражданство. Модели на гражданство - либерално и републиканско. Гражданско участие. Граждански контрол. Гражданско неподчинение. Форми на гражданска съпротива.

6. **Идентичност.** Видове идентичност – индивидуална, групова, национална, културна, гражданска, етническа. Нация. Видове. Национални революции. Население. Европейска идентичност. Подходи към идентичността – конструктивност или дискриминация.

7. **Европейски съюз.** Същност и главни институции. Европейски Парламент. Европейска комисия. Съвет на Европейския съюз. Европейски съвет. Съдът на Европейския съюз. Европейска култура и добри европейски практики.

8. **Икономика и гражданско общество.** Пазарна икономика. Особенности на пазарната икономика в страните на Европейския съюз и в България. Пазар на труда. Собственост и нейните форми. Данъчна политика.

9. **Социална политика.** Социалната политика в ЕС и в България. Социално предприемачество. Социално партньорство. Неправителствени организации. Типове социални помощи. Социална солидарност и социална справедливост.

10. **Глобални проблеми на съвременността.** Екологични и демографски проблеми. Миграция, тероризъм, ксенофобия, етническо напрежение, радикализация, проблеми на войната и мира. Международно хуманитарно право. България и регионалното проявление на глобалните процеси.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. *Бауман, З.* Глобализацията. София: ЛиК, 1999
2. *Бек, У.* Що е глобализация? София: ИК Критика и хуманизъм, 2002
3. *Вебер, М.* Социология на господството. Социология на религията, Ун.изд. "Св. Кл. Охридски", С., 1992
4. *Герджиков, С.* Учебно помагало по гражданско образование за 12. Клас, Екстрем (Лократ), С., 2021
5. *Герчева-Несторова, Г., Ст. Минева и др.* Гражданско образование за 11 клас, Изд.Педагог 6, С., 2020
6. *Герчева-Несторова, Г., Ст. Минева и др.* Гражданско образование за 12 клас, Изд.Педагог 6, С., 2021
7. Гражданското образование днес - постижения и предизвикателства: сборник с доклади от научна конференция, София, 18-19 март 2022 г., Съставители: Деница Хинкова, Евелина Иванова-Варджийска, Иван Киров, УИ „Св. Климент Охридски“, С., 2022
8. *Дал, Р.* За демокрацията. София: Обсидиан, 1999
9. *Кабакчиева, П.* Гражданското общество срещу държавата: българският случай. София: ЛиК, 2001
10. *Неминска, Р.* Съвременни аспекти на гражданското образование, Тракийски университет, Ст. Загора, 2018
11. *Попова, Ж.* Основи на правото на Европейския съюз. Отворено общество, 2001. Основи на европейската интеграция (ред. Р. Иванова). Център за европейски изследвания, 1998
12. *Попър, К.* Някои проблеми на новите демокрации, Ун.изд. „Св. Кл.Охридски“, С.,1993
13. *Сартори, Д.* Теория на демокрацията“, кн.1 и кн.2, Център за изсл. на демокрацията, С., 1992
14. *Смит, А.* Националната идентичност. София: Кралица Маб, 2000
15. *Стракова, Л.* Граждански ценности и гражданско образование, УИ „Св. Климент Охридски“, С., 2021
16. *Тодоров, Хр, М.Грекова и др.* Гражданско образование за 11 клас, Изд. Просвета, С., 2020
17. *Тодоров, Хр, М.Грекова и др.* Гражданско образование за 12 клас, Изд. Просвета, С, 2021
18. *Токвил, А.* Рившият режим и революцията, Из. къща „Избор“, С.,1992
19. *Тофлър, А.* Третата вълна, Изд.къща „Пейо Яворов“, С.,1991
20. *Хабермас, Ю.* Морал, право, демокрация., Изд. ЛИК, С.,1999
21. *Хаджийски, И.* Бит и душевност на нашия народ, том I, Изд. „Изток-Запад“, С., 2002
22. *Хаджийски, И.* Оптимистична теория за нашия народ, том II, Изд.

„ИзтокЗапад“, С., 2002

23. Всеобща декларация за правата на човека
24. Конвенция за правата на детето
25. Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи
26. Европейската референтна рамка за ключови компетентности
27. Конституцията на Република България

КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО РИСУВАНЕ

Изпитът се провежда под формата на Портфолио – представяне на папка, съдържаща авторски рисунки, акварели, графики, живопис, фотография, снимки на творби, информация за получени награди, дипломи и сертификати от изложби и конкурси.

Провежда се разговор-събеседване за интересите на кандидата в областта на изкуствата.

КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

В тестовете за проверка по Технологии и предприемачество са включени:

1. Задачи от техническо чертане, проектиране и конструиране
2. Задачи от материалознание и технология на материалите
3. Задачи за градивни елементи на технически обекти
4. Задачи, свързани с комуникации и контрол
5. Задачи, свързани с икономиката
6. Задачи, свързани в предприемачеството
7. Задачи, свързани с екологията и опазване на околната среда

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Николова. Т., С. Гърневска, С. Ананиева, В. Ананиев, Технологии и предприемачество за 5 клас. Изд. „Бит и техника“ 2017
2. Плачков, С., М. Кавданска, В. Петров, Н. Димитрова, М. Делинешева, Д. Арнаудова, Технологии и предприемачество за 5 клас. Изд. „Анубис“ 2016
3. Иванов, Г., А. Калинова, Технологии и предприемачество за 5 клас. Изд. „Просвета Плюс“, 2016
4. Витанов Л., Д. Куманова-Ларде, Р. Йорданова, Технологии и предприемачество за 5 клас. Изд. „Просвета“, 2017
5. Николова. Т., С. Гърневска, С. Ананиева, В. Ананиев, Технологии и предприемачество за 6 клас. Изд. „Бит и техника“ 2017
6. Плачков, С., М. Кавданска, В. Петров, С. Маноилова, М. Делинешева, И. Генова, Технологии и предприемачество за 6 клас, Изд. „Анубис“ 2017
7. Иванов, Г., А. Калинова, Технологии и предприемачество за 6 клас, Изд. „Просвета Плюс“, 2017
8. Витанов Л., Д. Куманова-Ларде, Технологии и предприемачество за 6 клас, Изд. „Просвета“, 2017

9. Николова, Т., С. Гърневска, С. Ананиева, В. Ананиев, Технологии и предприемачество за 7 клас. Изд. „Бит и техника“ 2018
10. Плачков, С., М. Кавданска, В. Петров, Н. Димитрова, М. Делинешева, Д. Арнаудова, Технологии и предприемачество за 7 клас. Изд. „Анубис“ 2018
11. Иванов, Г., А. Калинова, Технологии и предприемачество за 7 клас. Изд. „Просвета Плюс“, 2018
12. Витанов Л., Д. Куманова-Ларде, Р. Йорданова, Технологии и предприемачество за 7 клас. Изд. „Просвета“, 2018
13. С. Плачков, М. Кавданска, В. Петров, Н. Тодорова, С. Маноилова, Д. Йоловски, Технологии и предприемачество за 8 клас. Изд. Анубис, Булвест, 2017
14. Неделчева, В., А. Паскалев, Д. Манчева, И. Трасиева, С. Василева, Технологии и предприемачество за 8 клас. Изд. „Просвета“, 2017
15. Плачков, С., Д. Йоловски, А. Войкова, М. Кавданска, Н. Тодорова, О. Димитров, Технологии и предприемачество за 9 клас. Изд. Анубис / Булвест 2000 / Джуниър Ачийвмънт, 2018
16. Цоконова, В., А. Паскалев, К. Толина, Д. Куманова-Ларде, Р. Георгиева, Технологии и предприемачество 9 клас, Изд. Просвета, 2018
17. Стефанов, С., Д. Искрев, Н. Катранджиев, Е. Френски, В. Петров, С. Плачков. Тестове за проверка на техническите способности. Методическо ръководство за кандидат-студенти. Благоевград: ЮЗУ Неофит Рилски, 1997.

ПРОГРАМА ЗА ПРАКТИЧЕСКИ ИЗПИТ ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

Практически изпити

- **за мъже:** лека атлетика, гимнастика и спортни игри (футбол, хандбал, волейбол и баскетбол);

- **за жени:** лека атлетика, гимнастика и спортни игри (футбол, хандбал, волейбол, баскетбол).

В деня на практическия изпит кандидат-студентите се явяват с игрално спортно облекло.

а) лека атлетика

за мъже: троен скок от място

за жени: троен скок от място

Нормативи

	Оценка						
	Отличен (6.00)	Отличен (5.50)	Мн. добър (5.00)	Мн. добър (4.50)	Добър (4.00)	Добър (3.50)	Среден (3.00)
Мъже	7,60	7,30	7,00	6,70	6,40	6,10	5,80
Жени	6,20	5,90	5,60	5,30	5,00	4,70	4,40

б) гимнастика

Съчетание – мъже

Първа осморка

И.П. - стоеж

1-2- повдигане на ръцете през встрани горе

3-4- разнопосочен кръг с лявата ръка напред, а с дясната – назад и с пружиниране в коленете

5-6- разнопосочен кръг с дясната ръка напред, а с лявата – назад и с пружиниране в коленете

7 - снемане на ръцете до встрани

8 - подскок до разкрачен стоеж, плясък с ръце горе; подскок до стоеж, снемане на ръцете през встрани долу.

Втора осморка

1 - външен кръг с ръцете

2 - напад вляво, лява ръка – встрани, дясна – през встрани догоре

3 - напад вдясно, лява ръка – през встрани догоре, дясната встрани

- 4 - прибиране на десния крак до стоеж, ръцете – горе
- 5-6- мах с ляв (десен) крак, стъпка (със същия крак) и махова стойка – подчертаване
- 7-8- кълбо до стоеж с ръце встрани.

Съчетание – жени

Първа осморка

- И.П. - стоеж
- 1 - стъпка с десен крак, лява ръка напред, дясна – встрани
- 2 - стъпка с ляв крак, дясна ръка напред, лява – встрани
- 3 - прибиране на десния крак до левия в полуклек, дясна ръка – напред, лява – назад, лек наклон с трупа
- 4 - долен разнопосочен кръг с ръцете до стоеж (ръцете долу)
- 5 - подскок до разкрачен стоеж, лявата ръка – напред, дясната – встрани
- 6 - подскок до стоеж, дясната ръка – напред, лявата – встрани
- 7 - десен напад, лявата ръка – заоблена пред гърди, дясната – встрани
- 8 - разноименно въртене върху десния крак на 360°, левия крак – свит в коляното (пръстите на левия крак опират глезена на десния), ръцете – горе във венец, до стоеж с ръцете горе.

Втора осморка

- 1-2- мах с левия (десния) крак, стъпка (със същия крак) и махова стойка – подчертаване
- 3 - кълбо
- 4 - кръгомен подскок (вляво) до разкрачен стоеж, ръцете – горе
- 5 - десен еднопосочен кръг с ръцете
- 6 - обръщане на 90° надясно и десен напад, ръцете през напред до долу назад
- 7 - обръщане на 90° наляво до разкрачен стоеж, ръцете през долу и напред до горе
- 8 - прибиране на левия крак до десния, снемане на ръцете през встрани до долу (стоеж).

Оценката се поставя въз основа на точното и прецизно техническо изпълнение.

в) спортни игри (вж. фиг. 1)

Начин на изпълнение: изходното положение за комплекса от спортни игри е зад футболната топка.

Кандидат-студентът води топката (дриблира) между три стойки (А, Б и В) и я насочва чрез силен удар от лявата или от дясната страна на стойката с крак във вратата. След това взема (по избор – в зависимост от хвърлящата ръка) една от двете хандбални топки (02) и изпълнява атака за удар

над рамо след три крачки срещу стойката (Г или Д), поставена на 5 м от мястото на хандбалната топка (02). Вместо стрелба изпълняващият тупка веднъж топката, като в същото време извършва четвъртата (нулевата) крачка. След овладяване на топката с две ръце изпълнява залъгващо движение (финт) на удобната страна, после прави три крачки и удар с отскок на дължина в хандбалната врата.

Фиг. 1

Следва придвижване по посока на волейболната топка (03). Кандидатът взема топката и в среден стоеж подава с две ръце отдолу на височина най-малко 1 м три пъти последователно. Без прекъсване на упражнението следва подаване с придвижване напред. Подаването се извършва с две ръце отгоре, като топката се отправя напред, но не по-ниско от 2 м височина. След три подавания на тази височина следва четвърто, по-високо, една или повече крачки и забиване с отскок.

Веднага след това се взема баскетболната топка (04) и се извършва баскетболно водене около стойките Д, В, Б, като първата стойка остава от лявата страна на изпълнителя. За левичарите тестът се изпълнява с обратно разположение на стойките (отляво на баскетболния кош).

След завършване на воденето изпълнителят стреля еднократно след баскетболни крачки.

При изпълнение на комплексния норматив оценката се поставя въз основа на показаното техническо изпълнение. При неизпълнение на елементи от описания комплексен норматив или при неправилна техника оценката на кандидата се намалява по преценка на изпитната комисия.

Практическият изпит се изпълнява за контролно време 2 минути.

Крайната оценка е средноаритметична от оценките, получени по лека атлетика, гимнастика и спортни игри.

ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО ТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА

В тестовите за проверка на техническата подготовка са включени въпроси от:

1. **Математика** – Действия с числата. Дробни. Рационални и ирационални изрази. Степенуване. Коренуване. Проенти. Функции. Линейни, квадратни и тригонометрични уравнения. Неравенства. Числови редици. Граници. Равнинни фигури - лица, ъгли, обиколки. Преобразуване на числа от една бройна система в друга.

2. **Физика** – описание на движението на материална точка. Скорост, ускорение, сила, работа, енергия и мощност. Механични трептения и вълни. Разпространение на светлината. Електротехника. Електротехнически задачи.

3. **Информационни технологии** – дейности при изграждане на текстови документи и електронни таблици. Компютърна презентация. Алгоритми. Организация на компютъра. Периферни устройства на компютъра. Задачи за диагностика на наблюдателността и съобразителността.

4. **Геодезия** – задачи свързани с основните измервателни единици приети в геодезията. Географски координати. Равнинни правоъгълни координатни системи. Ориентиране на права линия. Топографски планове и карти. Картографски източници.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Здравка Паскалева, Мая Алашка, Райна Алашка, Книга за ученика по математика 6. Клас, Изд.: Архимед, 2023 г., ISBN: 9789547793194, Страници: 248;

2. Здравка Паскалева, Мая Алашка, Райна Алашка, Книга за ученика по математика 7. Клас, Изд.: Архимед, 2023 г., ISBN: 9789547793279, Страници: 300;

3. Теодоси Витанов, Галя Кожухарова, Мариана Кьосева, Калина Узунова, Математика за 8. Клас, Изд.: Анубис, 2017 г., ISBN: 9786192151300, Страници: 200;

4. Теодоси Витанов, Петър Недевски, Мариана Кьосева, Математика за 9. Клас, Изд.: Анубис, 2018 г., ISBN: 9786192152550, Страници: 192;

5. Мая Алашка, Райна Алашка, Пламен Паскалев, Математика за 10. Клас, Изд.: Архимед, 2019 г., ISBN: 9789547792784, Страници: 260;

6. Виктор Иванов, Димитър Мърваков, Мая Гайдарова, Мариета Иванова, Физика и астрономия за 8. Клас, изд. Просвета, 2017 г., ISBN: 9789540133874, Страници: 100;

7. Виктор Иванов, Мариета Иванова, Физика и астрономия за 9. Клас, Изд. Просвета, 2018 г. ISBN: 9789540136110, Страници: 84;

8. Виктор Иванов, Димитър Мърваков, Валери Голев, Мая Гайдарова, Илона Мирчева, Мариета Иванова, Физика и астрономия за 10. Клас, Изд. Просвета, 2019 г., ISBN: 9789540138725, Страници: 184;

9. Ирена Борисова, Анка Райчева, Сборник задачи и тестове по физика и астрономия за 9.-10. Клас, Изд.: Регалия 6, 2019 г., ISBN: 9789547453166, Страници: 192;

10. Красимир Манев, проф. Коста Гърв, Нели Манева, Стефка Анева, Елена Тодорова, Димитър Данаилов, Информационни технологии за 6. Клас, Изд.: Изкуства, 2017 г., ISBN: 9786197243222, Страници: 112;

11. Красимир Манев, проф. Коста Гърв, Нели Манева, Стефка Анева, Елена Тодорова, Димитър Данаилов, Информационни технологии за 7. Клас, Изд.: Изкуства, 2017 г., ISBN: 9786197243529, Страници: 120;

12. Красимир Манев, проф. Коста Гърв, Нели Манева, Стефка Анева, Елена Тодорова, Димитър Данаилов, Информационни технологии за 8. Клас, Изд.: Изкуства, 2017 г., ISBN: 9786197243239, Страници: 104;

13. Коста Гърв, Стефка Анева, Генчо Стоицов, Елена Тодорова, Димитър Данаилов, Информационни технологии за 9. Клас, Изд.: Изкуства, 2018 г., ISBN: 9786197243536, Страници: 136;

14. Коста Гърв, Стефка Анева, Генчо Стоицов, Елена Тодорова, Димитър Данаилов, Информационни технологии за 10. Клас, Изд.: Изкуства, 2019 г. ISBN: 9786197243635, Страници: 76;

15. Павлов , П. „Геодезия I част“, учебник, ИК „Жажда, София, 2017 г., ISBN 978-954-795-493-9;

16. Вардинов, Б. и др. „Геодезия II част“, учебник, Техника, 2012 г., ISBN 954-030-648-5;

17. Станев, В., Иванов, Ив. “Геодезия III част”, учебник, Техника, 2017 г., ISBN 954-030-651-5;

18. Милев, Г., Духовников, Хр. “Геодезия в строителството”, учебник Техника, 2009 г., ISBN 978-954-030-529-5;

19. Пенев, П. “Инженерна геодезия”, учебник, Техника, 2018г., ISBN 978-619-90832-2-2;

20. Милев, Г. “Инженерна геодезия, учебник, Техника, София, 1979 г.;

21. Духовников, Х. „Геодезия“, учебник, Техника, София, 1994;

22. Вълкова – Бочарова, А. „Топографско и картографско чертане“, Техника, София, 1987 г.;

23. Бакалов П., Янева Р., Тонков Д., Бакъшева С., Кръстанов Е., Ръководство за упражненията по геодезия. София, УАСГ, 2002 г.;

24. Закон за кадастъра и имотния регистър, доп. дв. бр.16 от 23 февруари 2021г.;

25. Закон за устройство на територията, изм. и доп. дв. бр.15 от 19 февруари 2021г.;

26. Наредба № РД-02-20-5 от 15 декември 2016 г. за съдържанието, създаването и поддържането на кадастралната карта и кадастралните регистри -, изм. и доп. ДВ. бр.72 от 31 август 2021г.

УСЛОВИЯ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА СТУДЕНТСКИТЕ ОБЩЕЖИТИЯ

За информация: тел. 054/830 398; 0893 352 242

Студентите на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ могат да ползват общежитие:

- капацитетът на студентските общежития е над 800 легла;
- реновиран през 2022 година стаи с всички необходими условия за пребиваване;
- денонощна охрана и пропускателен режим;
- безплатен денонощен паркинг;
- столово хранене.

Стопанисването на студентските общежития се осъществява от ССО – ЕАД, клон Шумен.

Приемането на документи за настаняване на общежитие се извършва от Комисията по социално-битови въпроси на студентите, чието седалище се намира в Корпус 3, ет. 3, ст. 310, 311.

Право на общежитие имат само студенти, обучаващи се в редовна форма на обучение, държавна поръчка.

Класирането за студентските общежития на новоприети студенти се извършва въз основа на подадена молба-декларация по образец с нанесен в нея бал или успех, който се заверява в студентска канцелария.

Настаняването на новоприетите студенти се извършва непосредствено преди започването на учебната година.

За повече информация посетете:
<https://www.shu.bg/students/obshtezhitie/>
където ще намерите обяви, новини и срокове.

СЪДЪРЖАНИЕ

Обръщение на ректора на ШУ „Епископ Константин Преславски“ към кандидат-студентите	3
---	----------

Представяне на основните структурни звена на ШУ „Епископ Константин Преславски“	
Факултет по хуманитарни науки	5
Факултет по математика и информатика	15
Факултет по природни науки	20
Педагогически факултет	26
Факултет по технически науки	32
Колеж – гр. Добрич	36
Департамент за информация, квалификация и продължаващо образование	38

Правилник за приемане на студенти в ШУ „Епископ Константин Преславски“	
Общи положения	39
Условия за кандидатстване	41
Документи за кандидатстване	42
Приемане на документи за явяване на предварителни изпити	43
Приемане на документи за явяване на индивидуален електронен изпит	44
Приемане на документи за участие в отдалечен онлайн изпит.....	45
Приемане на документи за първи етап на класиране	46
Приемане на документи за втори етап на класиране	46
Конкурсни изпити	47
Организация и провеждане на конкурсните изпити	48
Организация и провеждане на отдалечените онлайн изпити	49
Проверка и оценка на писмените работи	51
Образуване на състезателния бал	51
Класиране на кандидат-студентите и записване на новоприетите студенти	52
Кандидатстване на чуждестранни граждани	54
Допълнителни разпоредби	55

Приложения към Правилника за приемане на студенти	
Приложение 1. График за провеждане на предварителните конкурсни изпити	57

Приложение 2. График за провеждане на конкурсните изпити	59
Приложение 3. Списък на конкурсните изпити, които се провеждат в електронна форма	61
Приложение 4. Списък на специалностите, формите на обучение, конкурсните изпити и оценките от дипломата за средно образование, които участват при образуване на бала	62
Приложение 5. Бюра за прием на кандидатстудентски документи на Центъра за кандидатстудентска подготовка и информация	78
Приложение 6. Списък на състезанията, чиито резултати се признават за кандидатстудентски изпити през 2024 г. в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“	79

Програми за конкурсните изпити

Български език и литература	81
История.....	83
Теология	88
Английски език	90
Немски език	92
Руски език	95
Математика	96
Информатика	99
Икономика	102
Физика	105
Химия	107
Биология	111
География на България	115
Гражданско образование	117
Музика	120
Рисуване	121
Технологии и предприемачество	122
Практически изпит по физическо възпитание и спорт	124
Техническа подготовка	127
Условия за ползване на студентските общежития	129

**СПРАВОЧНИК
ЗА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ
2024**

Формат 60/84/16

ISSN: 1313-3225

Университетско издателство
„Епископ Константин Преславски“